

MATERIÁLY PRO ROZVOJ POROZUMĚNÍ ČTENÉMU V RÁMCI TÉMATU HOLOCAUST PRO ŽÁKY PRVNÍCH A ČTVRTÝCH ROČNÍKŮ SOŠ

PORTFOLIO PRO OBLAST POROZUMĚNÍ ČTENÉMU

Mgr. Pavla Jarolímková

Hotelová škola Teplice, Smetanovo náměstí 786, Teplice 415 01

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

OBSAH

Úvod	4
Vyučovací jednotka 1 – Holocaust	
Metodika pro učitele	6
Pracovní list pro žáky	11
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	15
Vyučovací jednotka 2 – Norimberské zákony	
Metodika pro učitele	17
Pracovní list pro žáky	21
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	24
Vyučovací jednotka 3 – Koncentrační tábory	
Metodika pro učitele	25
Pracovní list pro žáky	29
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	32
Vyučovací jednotka 4 – Terezín	
Metodika pro učitele	33
Pracovní list pro žáky	37
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	40
Vyučovací jednotka 5 – Popírání holocaustu	
Metodika pro učitele	41
Pracovní list pro žáky	44
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	46
Vyučovací jednotka 6 – William Styron: Sophiina volba	
Metodika pro učitele	47
Pracovní list pro žáky	49
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	51
Vyučovací jednotka 7 – Arnošt Lustig: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou	
Metodika pro učitele	52
Pracovní list pro žáky	54
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	56
Vyučovací jednotka 8 – Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma	
Metodika pro učitele	57
Pracovní list pro žáky	60
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	62

Vyučovací jednotka 9 – Ota Pavel: Smrt krásných srnců

Metodika pro učitele	63
Pracovní list pro žáky	67
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	70

Vyučovací jednotka 10 – Ladislav Fuks: Spalovač mrtvol

Metodika pro učitele	71
Pracovní list pro žáky	74
Vyhodnocení a realizované úpravy na základě objektivizovaných i subjektivizovaných kritérií	77

Závěr	78
--------------------	----

1. Úvod

Jako učitelka aprobace předmětů český jazyk a literatura a základy společenských věd působím již téměř dvacet let. Už během povinné praxe v rámci studia na univerzitě jsem si byla jistá, že své budoucí povolání jsem si vybrala dobře. Práce s dětmi mě naplňuje. Vědomí, že mám možnost studentům otevírat nové obzory, posouvat je v jejich znalostech a obohacovat je novými informacemi, je pro mě velmi motivující. Nejpříjemnější zpětná vazba pak pro mě například je, když „notorický nečtenář“ si po společné hodině literatury přijde půjčit knihu, protože ho povídání o ní zaujalo a chtěl by si ji přečíst, nebo když si má studentka vybere pro svoje vysokoškolské studium pedagogickou fakultu a aprobaci ČJL-ZSV právě proto, že hodiny se mnou ji bavily a chtěla by jít v mých stopách. To jsou ty nejsladší plody mojí práce.

Stejně tak jako při výběru pedagogického zaměření jsem měla šťastnou ruku i při výběru samotné aprobace. Oba předměty se často prolínají, ráda propojuji znalosti získané v ZSV s konkrétními literárními díly a naopak. Snažím se svým studentům vštěpovat důležitost čtenářské gramotnosti, velmi často v hodinách čteme a s texty pak dál pracujeme. Jako naprosto nevhodné hodnotím memorování a doslovné předkládání definic. Ve svých studentech se snažím probudit pocit, že když budou přemýšlet a spojí si všechny získané znalosti a informace, dokáží vymyslet svou vlastní definici, která je pro ně daleko přínosnější, protože na to vlastně přišli úplně sami. V době dennodenního používání internetu mi přijde absurdní požadovat po studentech znalost dat narození a úmrtí jednotlivých spisovatelů nebo výčty literárních děl. Sama jsem jako studentka takový systém učení nenáviděla, a proto ho nepoužívám ani jako učitelka.

Svoje hodiny se snažím vést tak, aby studenty hlavně bavily. Proto střídám aktivity, využívám skupinovou práci, vyplňujeme pracovní listy, často v hodinách čteme. Používám také vlastní prezentace a různé digitální učební materiály. Rovněž mám oblíbená výuková videa nebo filmové dokumenty. Chci, aby si studenti dokázali vytvořit na danou problematiku vlastní názor, podporuji v nich schopnost argumentace. Často o konkrétních tématech diskutujeme, což je velmi efektivní metoda. Studenti si informace lépe a dlouhodoběji zapamatují. V hodinách využívám také osvědčené učebnice a pracovní sešity.

Je pravdou, že od začátku své učitelské kariéry působím na střední odborné škole, kde vyučuji studenty maturitního, ale i učebního oboru. Při výuce rozlišuji, zda se jedná právě o maturitní, nebo učební obor. Vzhledem k tomu, že jak český jazyk, tak i základy společenských věd jsou maturitními předměty, u maturantů požadují daleko rozsáhlejší znalosti. Se studenty učebního oboru si mohu dovolit strávit daleko více času právě třeba četbou textů a různými zábavnými aktivitami. Při výuce se řídím pokyny MŠMT a jasně definovaným RVP. Přesto mám jako učitelka možnost podílet se na tvorbě ŠVP, který není nikterak univerzální a striktně daný. Jeho podobu můžeme přizpůsobovat aktuálním požadavkům a potřebám.

Pokud bych měla představit svůj projektový záměr, jedná se především o čtenářskou a občanskou gramotnost. Kladu důraz na porozumění čtenému textu, vyhledávání podstatných informací, práci s nimi, diskusi na dané téma a schopnost argumentace a obhajování svých názorů. Práci s textem využívám velmi často, snažím se vybírat zajímavé a vhodné texty. Se svými žáky čtu především v hodinách literatury, ale také v hodinách základů společenských věd. Materiálů mám k dispozici dostatek, v hodinách literatury využívám především pracovní sešity od nakladatelství Didaktis, ukázky z čítanek k literatuře v kostce nebo si tvořím pracovní listy s ukázkami sama. V hodinách základů společenských věd využívám kromě textových ukázek často také video a audioukázky. Spolupráce s kolegy funguje výborně, materiály si navzájem doporučujeme, nebo je dokonce sdílíme. Studenty se mi daří motivovat k práci, myslím, že tento způsob výuky jim vyhovuje.

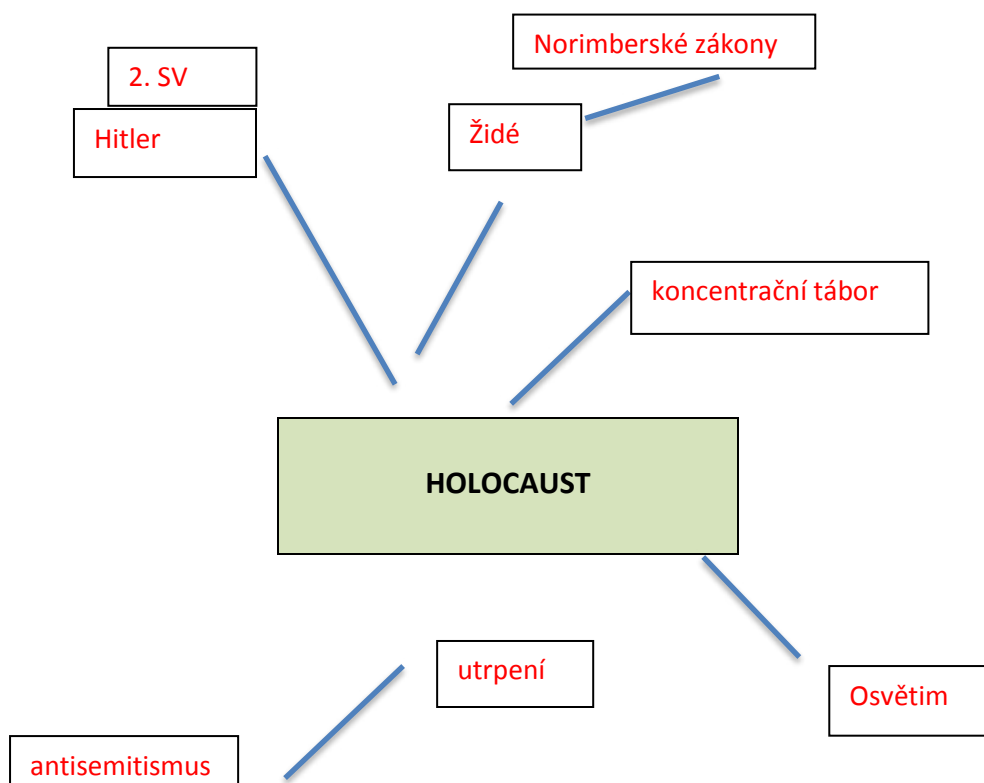
S termínem metakognice jsem se před zapojením do projektu nesetkala. Tušila jsem, že půjde o problematiku poznání, což je kognitivní proces. Vzhledem k tomu, že se tento pojem spojuje s předponou meta, došlo mi, že se bude jednat o něco, co pouhé poznání přesahuje. Tudíž půjde pravděpodobně o poznávání toho, jak člověk poznává. Postupně mi došlo, že tuto metodu ve svých předmětech vlastně používám. Myslím si, že je velmi důležité, aby studenti věděli, co a proč se učí a aby uměli získané informace a znalosti dále efektivně využít, aby rozuměli tomu, co čtou a dokázali se získanými informacemi dále pracovat.

Na závěr bych chtěla uvést, že si uvědomuji, jak moc důležitý je v práci učitele přístup a podpora vedení školy. Stejně tak kolegové, kteří s vámi sdílí svoje zkušenosti, spolupracují s vámi, jsou vašimi pomocníky a rádci. Na oboje jsem měla na své pracovní cestě velké štěstí, a právě proto mě moje práce stále baví a inspiruje.

2. PRACOVNÍ LIST č. 1 – HOLOCAUST (metodika pro učitele)

1. úkol: Vytvoř myšlenkovou mapu na téma HOLOCAUST:

Myšlenková mapa je technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Žáci spojují daný pojem s co nejvíce nápady, mohou použít konkrétní pojmy, pocity, historické události, osoby, které se jim vybaví v souvislosti s daným pojmem. Po ukončení aktivity žáci společně sdělují své výsledky, diskutují. Učitel vysvětlí případné nejasnosti nebo pojmy, které mohou být některým žákům neznámé.

2. úkol: Práce s tabulkou – odpověz na otázky:

Bilance židovského holocaustu v letech druhé světové války (1939–1945)

Země	Židovské obyvatelstvo v září 1939	Židovské ztráty	% židovských ztrát
Polsko	3 300 000	2 800 000	85
Okupované území SSSR	2 100 000	1 500 000	71,4
Rumunsko	850 000	425 000*	50
Maďarsko	404 000	200 000	49,5
Československo	315 000	260 000**	82,5
Francie	300 000	90 000	30
Německo	210 000	170 000	81
Litva	150 000	135 000	90
Nizozemsko	150 000	90 000	60
Lotyšsko	95 000	85 000	89,5
Belgie	90 000	40 000	44,4
Řecko	75 000	60 000	80
Jugoslávie	75 000	55 000	73,3
Rakousko	60 000	40 000	66,6
Itálie	57 000	15 000	26,3
Bulharsko	50 000	7000	14
Různé	20 000	6000***	30
CELKEM	8 301 000	5 978 000	72

*Podle jiného zdroje jsou Rumuni odpovědní za smrt nejméně 110 000 a maximálně, což se zdá silně přemrštěné, 469 632 Židů. Zvláště u Rumunska, Maďarska a Polska záleží na tom, v hranicích z jakého období ztráty počítáme.

**Podle různých zdrojů kolísá počet židovských obětí Československa mezi 220 000 a 277 000. Nejasné jsou hlavně ztráty na Podkarpatské Rusi (Zakarpatské Ukrajině). Kvalifikovaný odhad z roku 1946 však uváděl „jen“ 138 000 zahynulých občanů židovského původu.

***Z toho podle výše citovaného Vladimíra Ježka dánských Židů zahynulo pouze 70, což představovalo pouhé jedno procento jejich počtu (6500 se zachránilo emigrací do Švédska). Estonských Židů zahynulo, jak jsme již uvedli, 963, lucemburských 700 a norských 728.

Žáci pracují samostatně, vyhledávají požadované informace, porovnávají údaje, učí se orientovat v nestandardně koncipovaném textu. Po vypracování následuje společná kontrola.

- Který z uvedených států utrpěl nejvyšší ztrátu židovského obyvatelstva? **Litva**
- Který z uvedených států utrpěl naopak nejnižší ztrátu židovského obyvatelstva? **Bulharsko**
- Který stát přišel během holocaustu o polovinu židovských obyvatel? **Rumunsko**
- Která oblast v rámci Československa činí nejasnosti o počtu obětí československých Židů? **Podkarpatská Rus**

3. úkol: Přečti si text a dle barev podtrhni slova, slovní spojení, věty, kterým rozumíš či nerozumíš.

Metoda semaforu – žáci si během čtení vyznačují pasáže v textu. Potřebují k tomu tři barvy. Např. zelená, oranžová a červená. Červená – čtenému nerozumím/otázku je pro mě obtížné zodpovědět. Oranžová – čtenému rozumím jen z části/otázku mohu zodpovědět jen něco napůl. Zelená – čtenému rozumím/otázku je pro mě snadné zodpovědět.

Čtenému nerozumím.

Čtenému rozumím jen z části.

Čtenému rozumím a dokáži vše vysvětlit.

Holokaust (případně **holocaust** – z anglického holocaust = naprosté zničení, úplná katastrofa, masakr) či **šoa** (z hebrejského שואה = zlo, nespravedlnost) byla nacistická politika systematického, státem provozovaného pronásledování a hromadného vyvražďování, především osob židovské národnosti.

V širším smyslu je slovem *holokaust* označován i celý nacistický perzekuční systém věznic, káznic a táborů jako celek, respektive nacistická perzekuce všech etnických, náboženských a politických skupin. Tj. (chronologicky): politických odpůrců (zejména komunistů a sociálních demokratů), Svědků Jehovových, tělesně či mentálně postižených, homosexuálů, Židů, Romů, Poláků a občanů Sovětského svazu a všech Slovanů. V rámci genocidy namířené na židovské etnikum bylo vyvražďeno kolem 6 milionů Židů. Pokud pod pojmem holokaust chápeme nacistickou perzekuci jako celek, hovoříme o počtu obětí holokaustu mezi 11 až 17 miliony lidí.

V českých textech se lze setkat jak s variantou holokaust, tak i s původní anglickou odvozeninou holocaust. Obě varianty jsou v češtině rovnocenné. Anglický termín *holocaust* (naprosté zničení, úplná katastrofa, masakr) je odvozen z řeckého slova ὁλόκαυστος *holokauston* (zápalná oběť, přeneseně zničení ohněm nebo úplné zničení), česky *celopal* (označení pro náboženskou obětinu, která se celá spálí). Moderní anglický termín holocaust však už (po obsahové stránce) nemá s původním náboženským termínem prakticky nic společného. Až do konce 70. let 20. století bylo anglické slovo *holocaust* v anglofonním prostředí používáno pro označení prakticky jakékoli katastrofy.

Uvádí se, že patrně první, kdo použil slovo *holocaust* pro nacistické vyhlazování Židů, byl nositel Nobelovy ceny míru Elie Wiesel (1928-2016), a to ve svém

románu *Noc* (*La Nuit*, 1958) ve smyslu „zničení ohněm“. Nicméně až do vzniku amerického televizního seriálu *Holocaust* (1978) zůstával tento termín prakticky neznámý. V posledních letech je situace taková, že například izraelský státní ústav Jad vašem a řada židovských historiků vztahují pojem *holocaust* především na vyvražďování Židů nebo jiných skupin označených jako rasově méněcenné (Romové) za druhé světové války. Obecný konsensus nad rozsahem pojmu *holocaust* však neexistuje. Někteří Židé z těchto důvodů preferují pro genocidu svého národa za druhé světové války hebrejský výraz **šoa** (hebrejsky *השואה* *zničení, záhuba, zmar*).

S ohledem na nejasné vymezení tohoto pojmu se lze setkat i s řadou jeho dalších aplikací. Někdy je užíván k označení pro jakoukoliv genocidu či masakr, bez ohledu na lokalitu a konkrétní událost – například pro etnické čistky ve Rvandě či genocidu Arménů v Turecku po 1. světové válce. Fidel Castro označil za rasový holocaust vyhošťování Romů bez povolení k pobytu z Francie. Vyvražďování Romů během druhé světové války zainteresovaní badatelé někdy nazývají slovem **porajmos**, doslova *pohlčení*.

4. úkol: Odpověz:

- Proč jsi právě nerozuměl tomu, co jsi zatrhl jako červené? (**žák třeba uvádí: dlouhá věta, neznámá slova, neuměl jsem si to představit...**)
- Proč jsi právě rozuměl tomu, co jsi zatrhl jako zelené? (**již jsem tuhle informaci znal, říkala to paní učitelka, bylo to jednoduché na pochopení...**)
- Proč jsi právě jen z části rozuměl tomu, co jsi zatrhl jako žluté? (**některým slovům nerozumím a pak nechápu kontext celé věty...**)

5. úkol: Ve třech bodech shrň, co ses dozvěděl/a o holocaustu:

Žáci intenzivně pracují s textem, třídí informace podle toho, jak jim jsou srozumitelné. Nakonec vybírají z textu to nejdůležitější. Ve dvojicích si následně sdělují své výsledky, diskutují. Učitel poté náhodně vyvolává žáky a ti sdělují, co si z textu zapsali.

- . **holocaust je název pro nacistickou politiku systematického vyvražďování židovského obyvatelstva**
- . **jako první použil pojem holocaust nositel Nobelovy ceny míru Elie Wiesel**
- . **Židé používají místo pojmu holocaust pojem šoa**

Zdroje:

<https://img.cncenter.cz/foto/zide-holokaust-tabulka>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Holokaust>

PRACOVNÍ LIST č. 1 – HOLOCAUST

1. úkol: Vytvoř myšlenkovou mapu na téma: HOLOCAUST

HOLOCAUST

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 1: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. úkol: Práce s tabulkou – odpověz na otázky:

Bilance židovského holocaustu v letech druhé světové války (1939–1945)			
Země	Židovské obyvatelstvo v září 1939	Židovské ztráty	% židovských ztrát
Polsko	3 300 000	2 800 000	85
Okupované území SSSR	2 100 000	1 500 000	71,4
Rumunsko	850 000	425 000*	50
Maďarsko	404 000	200 000	49,5
Československo	315 000	260 000**	82,5
Francie	300 000	90 000	30
Německo	210 000	170 000	81
Litva	150 000	135 000	90
Nizozemsko	150 000	90 000	60
Lotyšsko	95 000	85 000	89,5
Belgie	90 000	40 000	44,4
Řecko	75 000	60 000	80
Jugoslávie	75 000	55 000	73,3
Rakousko	60 000	40 000	66,6
Itálie	57 000	15 000	26,3
Bulharsko	50 000	7000	14
Různé	20 000	6000***	30
CELKEM	8 301 000	5 978 000	72

*Podle jiného zdroje jsou Rumuni odpovědní za smrt nejméně 110 000 a maximálně, což se zdá silně přemrštěné, 469 632 Židů. Zvláště u Rumunska, Maďarska a Polska záleží na tom, v hranicích z jakého období ztráty počítáme.

**Podle různých zdrojů kolísá počet židovských obětí Československa mezi 220 000 a 277 000. Nejasné jsou hlavně ztráty na Podkarpatské Rusi (Zakarpatské Ukrajině). Kvalifikovaný odhad z roku 1946 však uváděl „jen“ 138 000 zahynulých občanů židovského původu.

***Z toho podle výše citovaného Vladimíra Ježka dánských Židů zahynulo pouze 70, což představovalo pouhé jedno procento jejich počtu (6500 se zachránilo emigrací do Švédska). Estonských Židů zahynulo, jak jsme již uvedli, 963, lucemburských 700 a norských 728.

- Který z uvedených států utrpěl nejvyšší ztrátu židovského obyvatelstva?
- Který z uvedených států utrpěl naopak nejnižší ztrátu židovského obyvatelstva?
- Který stát přišel během holocaustu o polovinu židovských obyvatel?
- Která oblast v rámci Československa činí nejasnosti o počtu obětí československých Židů?

Zakroužkuj číslo, jak moc jsi si jistý správností svých odpovědí u úkolu č. 2: 0 = jsem si absolutně nejistý, 10 = jsem si absolutně jistý.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. úkol: Přečti si text a dle barev podtrhni slova, slovní spojení, věty, kterým rozumíš či nerozumíš.

Čtenému nerozumím.

Čtenému rozumím jen z části.

Čtenému rozumím a dokáži vše vysvětlit.

Holokaust (případně **holocaust** – z anglického holocaust = naprosté zničení, úplná katastrofa, masakr) či **šoa** (z hebrejského שואה = zlo, nespravedlnost) byla nacistická politika systematického, státem provozovaného pronásledování a hromadného vyvražďování, především osob židovské národnosti.

V širším smyslu je slovem *holokaust* označován i celý nacistický perzekuční systém věznic, káznic a táborů jako celek, respektive nacistická perzekuce všech etnických, náboženských a politických skupin. Tj. (chronologicky): politických odpůrců (zejména komunistů a sociálních demokratů), Svědků Jehovových, tělesně či mentálně postižených, homosexuálů, Židů, Romů, Poláků a občanů Sovětského svazu a všech Slovanů. V rámci genocidy namířené na židovské etnikum bylo vyvražďeno kolem 6 milionů Židů. Pokud pod pojmem holokaust chápeme nacistickou perzekuci jako celek, hovoříme o počtu obětí holokaustu mezi 11 až 17 miliony lidí.

V českých textech se lze setkat jak s variantou holokaust, tak i s původní anglickou odvozeninou holocaust. Obě varianty jsou v češtině rovnocenné. Anglický termín *holocaust* (naprosté zničení, úplná katastrofa, masakr) je odvozen z řeckého slova ὁλόκαυστος *holokauston* (zápalná oběť, přeneseně zničení ohněm nebo úplné zničení), česky *celopal* (označení pro náboženskou obětinu, která se celá spálí). Moderní anglický termín holocaust však už (po obsahové stránce) nemá s původním náboženským termínem prakticky nic společného. Až do konce 70. let 20. století bylo anglické slovo *holocaust* v anglofonním prostředí používáno pro označení prakticky jakékoli katastrofy.

Uvádí se, že patrně první, kdo použil slovo *holocaust* pro nacistické vyhlazování Židů, byl nositel Nobelovy ceny míru Elie Wiesel (1928-2016), a to ve svém románu *Noc* (*La Nuit*, 1958) ve smyslu „zničení ohněm“. Nicméně až do vzniku amerického televizního seriálu *Holocaust* (1978) zůstával tento termín prakticky neznámý. V posledních letech je situace taková, že například izraelský státní ústav Jad vašem a řada židovských historiků vztahují pojem *holocaust* především na vyvražďování Židů nebo jiných skupin označených jako rasově méněcenné (Romové) za druhé světové války. Obecný konsensus nad rozsahem pojmu *holokaust* však

neexistuje. Někteří Židé z těchto důvodů preferují pro genocidu svého národa za druhé světové války hebrejský výraz **šoa** (hebrejsky השואה *zničení, záhuba, zmar*).

S ohledem na nejasné vymezení tohoto pojmu se lze setkat i s řadou jeho dalších aplikací. Někdy je užíván k označení pro jakoukoliv genocidu či masakr, bez ohledu na lokalitu a konkrétní událost – například pro etnické čistky ve Rvandě či genocidu Arménů v Turecku po 1. světové válce. Fidel Castro označil za rasový holocaust vyhošťování Romů bez povolení k pobytu z Francie. Vyvražďování Romů během druhé světové války zainteresovaní badatelé někdy nazývají slovem **porajmos**, doslova *pohlčení*.

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 3: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4. úkol: Odpověz:

- Proč jsi právě nerozuměl tomu, co jsi zatrhl jako červené?
- Proč jsi právě rozuměl tomu, co jsi zatrhl jako zelené?
- Proč jsi právě jen z části rozuměl tomu, co jsi zatrhl jako žluté?

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 4: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

- 5. úkol: Ve třech bodech shrň, co ses dozvěděl/a o holocaustu (nezaměň zadání s úkolem č. 1 – zde jde o shrnutí základních informací – použij odpovědi ve větách – pracuj tak, jako by sis měl/a udělat stručný zápis do sešitu k problematice holocaustu):**

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 5: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií (viz více objektivně skórovatelné otázky v tomto pracovním listu otázky 2 a 5).

Pracovní list č. 1 neprošel příliš velkými změnami, a zůstal tak téměř v původní podobě. Práce na aktivitě se účastnilo 19 studentů. Po konzultaci s Odborným metodikem oblasti byla myšlenková mapa přesunuta na začátek pracovního listu (původně zařazena jako úkol č. 2). Tento zásah je zřejmě logický, s tématem holocaustu začínáme, je tedy vhodné začít aktivitu právě tímto úkolem, a tak zjistit, co si studenti pod pojmem holocaust představují, jaké konotace se jim v souvislosti s touto problematikou vybavují. Jedná se o úlohu motivační/evokační, přesto byla úloha vyhodnocena podle předem stanovených kritérií. Studenti ji plnili bez problémů, uváděli průměrně 6-7 pojmů (od 3 do 12 pojmů). Nikdo neoznačil úlohu jako náročnou. 84% žáků uvedlo, že pro ně byla úloha snadná (na škále 0-10 hodnotící náročnost úkolu zakroužkovali čísla 0-5, přičemž 0=absolutně snadné). Na základě zpětné vazby od studentů doporučuji tuto úlohu v pracovním listu ponechat.

Úkol č. 2 je rozdělen na 4 podotázky, z nichž první tři byly zodpovězeny správně se 100% úspěšností. Poslední otázku zodpovědělo správně 79 % žáků, proto i tuto otázku jsem v pracovním listu ponechala. Náročnost této úlohy hodnotili studenti na škále 0-10 (0=jsem si absolutně nejistý, 10=jsem si absolutně jistý), 79 % studentů zakroužkovalo náročnost 6-10, tzn. jsou si svými odpověďmi téměř nebo úplně jistí. Úloha je založená na práci s tabulkou, na vyhledávání informací, což je dle mého přínosné, jedná se o trochu jinou práci s textem (podobné úlohy se občas objevují v didaktickém testu u maturitní zkoušky, je tedy vhodné tento typ úloh se studenty trénovat).

Úloha č. 3 je založena na metodě tzv. semaforu (čtení, porozumění textu, následné vyhodnocení subjektivní náročnosti textu). I když byla tato úloha pro studenty evidentně nejnáročnější – na škále 0-10 (0=absolutně snadné, 10=absolutně náročné) označil úlohu jako absolutně snadnou pouze 1 student (5 %), naopak jako absolutně náročnou ji označilo 15 % studentů, zbývajících studentů využili celou škálu (každé číslo zakroužkoval 1-4 studenti), doporučuji úlohu v pracovním listu ponechat. Opět se jedná o úlohu, která studenty připravuje na dlouhé a mnohdy náročnější texty objevující se v didaktickém testu u maturitní zkoušky, a proto je třeba se studenty práci s náročnějšími texty procvičovat a vést je k jejich vnímání a porozumění.

Úkol č. 4 vychází z úkolu předcházejícího, respektive z předchozího textu. Studenti měli svými slovy vysvětlit, vyhodnotit, proč označili konkrétní pasáže za ty, kterým nerozumí, ty, kterým rozumí a ty, kterým rozumí pouze z části. Tato úloha je nedílnou součástí úlohy předcházející, proto byla v pracovním listu opět ponechána. Tuto úlohu označilo 32 %

studentů jako absolutně snadnou, dalších 52 % jako spíše snadnou, 0 % jako absolutně náročnou.

Úlohu č. 5 označilo 21 % studentů jako absolutně snadnou, dalších 74 % jako spíše snadnou, přesto jsem upravila její zadání, neboť přes 70 % studentů jej pochopilo jako myšlenkovou mapu. Pouze 26 % žáků uvedlo adekvátní odpovědi (tzn. informace shrnující problematiku holocaustu do 3 bodů), ostatní uváděli opět pouze pojmy, hesla, která mají s pojmem holocaust spojené.

Studenti s vypracováním tohoto listu neměli problém, na škálách hodnotících náročnost zakroužkovali vesměs čísla, která byla spojena s malou náročností úkolu. V následné diskusi pracovní list vyhodnotili jako dobrý, práce na něm je bavila.

Další úpravy pracovního listu už se týkají pouze oprav slov – v zadání úkolu č. 2 jsem upravila zadání z „*práce s mapou*“ na „*práce s tabulkou*“, dále v hodnotící škále za úkolem č. 2 jsem vyměnila slovo „*otázka*“ za „*úkol*“.

3. PRACOVNÍ LIST č. 2 – NORIMBERSKÉ ZÁKONY (metodika pro učitele)

1. úkol: Použij internet a najdi alespoň 5 zásadních informací, které se vztahují k pojmu žid/židovka.

Žáci pracují samostatně, vyhledávají informace na internetu, třídí je, vyhodnocují důležitost jednotlivých informací. Po splnění aktivity učitel vyvolává námtkou studenty, může následovat společná diskuse, učitel vysvětlí případné nejasnosti.

2. úkol: Prohlédni si pozorně obrázek a odpověz na otázky pod ním:

Žáci odpovídají samostatně na otázky. Následuje společná kontrola.

- a) Jak se říká tomuto symbolu?
Davidova hvězda
- b) Kdo a v kterých letech 20. století byl povinně označován tímto symbolem?
Židovské obyvatelstvo během 2. SV (tzn. ve 40. letech 20. století)
- c) Co znamená v češtině slovo JUDE?
Žid

3. úkol: Přečti si následující text:

Zákon o ochraně německé krve a německé cti

Proniknut poznáním, že čistota německé krve je předpokladem další existence německého lidu, a prodchnut neochvějnou vůlí, zabezpečiti německý národ pro všechnu budoucnost, usnesl se říšský sněm jednohlasně na následujícím zákoně, který se tímto vyhlašuje:

§ 1

(1) Sňatky mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve jsou zakázány. Manželství uzavřená proti tomuto zákonu jsou neplatná, i když byla k obcházení zákona uzavřena v cizině.

(2) Žalobu na prohlášení manželství za neplatné může podat pouze státní návladní.

§ 2

Mimomanželský styk mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve je zakázán.

§ 3

Židé nesmějí ve své domácnosti zaměstnávat státní příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve mladší 45 let.

§ 4

(1) Židům se zakazuje vztyčovat říšské a národní vlajky a užívání říšských barev.

(2) Užívání židovských barev je jim naproti tomu dovoleno. Výkon těchto oprávnění je pod státní ochranou.

§ 5

(1) Kdo jedná proti zákazu § 1, bude potrestán kázníci.

(2) Muž, který jedná proti zákazu § 2, bude potrestán vězením nebo kázníci.

(3) Kdo jedná proti ustanovení §§ 3 nebo 4, bude potrestán vězením až do jednoho roku a peněžitou pokutou, nebo jedním z těchto trestů.

Nariadení k zákonu o říšském občanství

§ 2

(2) Židovským míšencem je ten, kdo pochází od jednoho nebo dvou prarodičů, podle rasy plně židovských, není-li podle § 5, odst. 2, židem. Za plně židovského se bez dalšího pokládá prarodič, když příslušel k židovskému náboženskému společenství.

§5

(1) Židem je ten, kdo pochází při nejmenším od tří prarodičů, podle rasy plně židovských. Platí (tu) § 2, odst. 2, věta 2.

(2) Za žida se také pokládá státní příslušník, je-li židovským míšencem, pocházejícím od dvou plně židovských prarodičů,

a) když v době vydání zákona příslušel k židovskému náboženskému společenství nebo potom do něho byl přijat,

b) když v době vydání zákona byl v manželství se židem nebo potom do něho vstoupil,

c) když pochází z manželství se židem ve smyslu odstavce 1, jestliže bylo toto manželství uzavřeno za účinnosti zákona o ochraně německé krve a německé cti ze dne 15. září 1935,

d) když pochází z mimomanželského styku se židem ve smyslu odstavce 1 a narodil se nemanželsky po dni 31. července 1936.²

4. úkol: Vyhledej v textu a podtrhni tři informace, které vystihují podstatu ochrany německé krve.

Žáci pracují s textem, vyhledávají informace. Po ukončení aktivity následuje společná kontrola, případná diskuse.

Sňatky mezi židy a Němci byly zakázány.

Je zakázán i mimomanželský styk mezi židy a Němci.

Židé nesmějí ve své domácnosti zaměstnávat Němce mladší 45 let.

5. úkol: Rozhodni, které tři body textu považuješ za nejdůležitější. Zapiš je vlastními slovy.

Žáci vybírají informace, které jsou dle jejich názoru nejdůležitější, formulují své odpovědi.

1. např. manželský i mimomanželský styk mezi židy a Němci je zakázáný

2. např. za žida je považován člověk mající židovské prarodiče

3. např. za žida je považován také manžel/manželka žida

6. úkol: Porovnej svoje odpovědi z předchozího úkolu se spolužákem – co jste v textu pochopili stejně a co jinak?

Stejně:

Jiné:

Žáci zapisují velmi stručně (v bodech) shody a rozdíly, stačí vždy po jednom příkladu. Důležité je, co je za zadáním, tedy: Jakou roli v tom sehrál záměr? Jak ovlivnily záměry porozumění textu? Jedná se o aktivitu poměrně náročnou (na abstrakci). Žáci by však měli být vedení k tomu, aby měli svůj záměr ke čtení textu jasný a dokázali svůj záměr ke čtení přizpůsobovat zadanému úkolu, charakteru textu nebo podmínkám situace. Důležitou součástí je potom zdůvodnění – proč jste něco pochopili stejně a něco jinak? Tato poslední část referuje ke konceptu metakognice.

Zdroje:

<http://temata.rozhlas.cz/davidova-hvezda-zneuzity-symbol>

<http://moderni-dejiny.cz/norimberske-zakony-z-roku-1935>

PRACOVNÍ LIST č. 2 – NORIMBERSKÉ ZÁKONY

1. úkol: Použij internet a najdi alespoň 5 zásadních informací, které se vztahují k pojmu žid/židovka.

2. úkol: Prohlédni si pozorně obrázek a odpověz na otázky pod ním:

- a) Jak se říká tomuto symbolu?
- b) Kdo a v kterých letech 20. století byl povinně označován tímto symbolem?
- c) Co znamená v češtině slovo JUDE?

3. úkol: Přečti si následující text:

Zákon o ochraně německé krve a německé cti

Proniknut poznáním, že čistota německé krve je předpokladem další existence německého lidu, a prodchnut neochvějnou vůlí, zabezpečiti německý národ pro všechnu budoucnost, usnesl se říšský sněm jednohlasně na následujícím zákoně, který se tímto vyhlašuje:

§ 1

(1) Sňatky mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve jsou zakázány. Manželství uzavřená proti tomuto zákonu jsou neplatná, i když byla k obcházení zákona uzavřena v cizině.

(2) Žalobu na prohlášení manželství za neplatné může podat pouze státní návladní.

§ 2

Mimomanželský styk mezi židy a státními příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve je zakázán.

§ 3

Židé nesmějí ve své domácnosti zaměstnávat státní příslušníky německé nebo druhově příbuzné krve mladší 45 let.

§ 4

(1) Židům se zakazuje vztyčovat říšské a národní vlajky a užívání říšských barev.

(2) Užívání židovských barev je jim naproti tomu dovoleno. Výkon těchto oprávnění je pod státní ochranou.

§ 5

(1) Kdo jedná proti zákazu § 1, bude potrestán kázníci.

(2) Muž, který jedná proti zákazu § 2, bude potrestán vězením nebo kázníci.

(3) Kdo jedná proti ustanovení §§ 3 nebo 4, bude potrestán vězením až do jednoho roku a peněžitou pokutou, nebo jedním z těchto trestů.

Nariadení k zákonu o říšském občanství

§ 2

(2) Židovským míšencem je ten, kdo pochází od jednoho nebo dvou prarodičů, podle rasy plně židovských, není-li podle § 5, odst. 2, židem. Za plně židovského se bez dalšího pokládá prarodič, když příslušel k židovskému náboženskému společenství.

§5

(1) Židem je ten, kdo pochází při nejmenším od tří prarodičů, podle rasy plně židovských. Platí (tu) § 2, odst. 2, věta 2.

(2) Za žida se také pokládá státní příslušník, je-li židovským míšencem, pocházejícím od dvou plně židovských prarodičů,

a) když v době vydání zákona příslušel k židovskému náboženskému společenství nebo potom do něho byl přijat,

b) když v době vydání zákona byl v manželství se židem nebo potom do něho vstoupil,

c) když pochází z manželství se židem ve smyslu odstavce 1, jestliže bylo toto manželství uzavřeno za účinnosti zákona o ochraně německé krve a německé cti ze dne 15. září 1935,

d) když pochází z mimomanželského styku se židem ve smyslu odstavce 1 a narodil se nemanželsky po dni 31. července 1936.²

4. úkol: Vyhledej v textu a podtrhni tři informace, které vystihují podstatu ochrany německé krve.

5. úkol: Rozhodni, které tři body textu považuješ za nejdůležitější. Zapiš je vlastními slovy.

6. úkol: Porovnej svoje odpovědi z předchozího úkolu se spolužákem – co jste v textu pochopili stejně a co jinak?

Stejně:

Jiné:

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Na základě zpětné vazby od studentů (celkem 23 studentů) bylo změněno zadání úkolu č. 1 z myšlenkové mapy týkající se slova ŽID/ŽIDOVKA na práci s internetem a vyhledávání základních informací týkajících se tohoto pojmu. S myšlenkovou mapou měli někteří studenti problém, téměř 40% žáků bylo schopno s daným heslem spojit pouze 4 pojmy, dalších cca 20 % žáků vymyslelo dokonce pouze 3 pojmy. Změna byla konzultována také s Odborným metodikem oblasti, který ji rovněž doporučil.

V úkolu č. 2 odpovídali studenti téměř se 100% úspěšností. Drobné problémy jsem zaznamenala pouze v dílčí úloze tohoto úkolu – v úkolu 3b, kde téměř 40 % studentů nedokázalo uvést období, ve kterém se symbolem židovské hvězdy povinně označovala jistá skupina lidí. Proto jsem otázku upravila a zúžila časové období na 20. století.

Úloha č. 3 je úlohou evokační, explicitně z ní vychází úkol č. 4, 5 a 6.

Úloha č. 4 zůstala v nezměněné podobě, téměř 80 % studentů si s ní poradilo bez problémů, pouze 13 % žáků na ni nedokázalo odpovědět, zbývajících cca 7 % studentů dokázalo podtrhnout pouze 1 nebo 2 ze zadanych tří informací, které měli vyhledat.

V úkolu č. 5 byla vynechána poslední část otázky, konkrétně otázka proč považujete právě tyto 3 body za nejdůležitější (je možné, že z důvodu začátku zadávání pracovních listů zaměřených na metakognici ještě takový typ uvažování žákům příliš nejde; otázku „proč“ bych z toho důvodu ponechala na zvážení, jestli ji vyučující vyřkne např. slovně). Dané tři požadované nejdůležitější body z textu dokázalo vybrat a zapsat vlastními slovy přes 90 % studentů. Ovšem na otázku proč právě tyto 3 body považují za nejdůležitější, uvedlo odpověď pouze necelých 10 %.

Další úpravou je vynechání úkolu č. 6a) – v zadání stálo: porovnej svůj záměr ke čtení se spolužákem. K této úpravě došlo na základě názoru Odborného metodika oblasti, který viděl tento úkol jako nepochopitelný/neprůhledný z pozice žáka. Tuto připomínku jsem vyhodnotila jako pravdivou a úkol 6 jsem „zeštíhlila“ z 6a) + 6b) na jednodušší úkol 6 – tedy na zadání ve znění: co jste v textu pochopili se spolužákem stejně a co jinak.

Po vyplnění pracovního listu následovala společná kontrola, diskuse a dovysvětlení některých pojmů.

Práce na pracovním listu nám vyplnila téměř přesně jednu vyučovací hodinu, tedy 45 minut.

4. PRACOVNÍ LIST č. 3 – KONCENTRAČNÍ TÁBORY (metodika pro učitele)

1. úkol: Práce s mapou – odpověz na otázky:

Žáci pracují s mapou, vyhledávají konkrétní informace.

- V jaké evropské zemi bylo stavěno nejvíce vyhlazovacích táborů? **V Polsku**
- V jakém českém městě byl zřízen koncentrační tábor? **Terezín**
- V jakém státě bylo zřízeno nejvíce ghett? **Polsko**
- Uveďte názvy tří německých koncentračních táborů. **Buchenwald, Dachau, Bergen-Belsen**

2. úkol: Pro následující práci vytvořte dvojice. Do rámečku napiš nejdůležitější informace daného odstavce a poté je porovnej s informacemi svého spolužáka.

Dvojitý zápisník (podvojný deník) - technika dvojitého zápisníku umožňuje čtenářům písemně monitorovat porozumění textu (v procesu čtení text reflektovat). V první řadě to pro

čtoucího člověka znamená být v průběhu čtení vnímavý vůči vlastním citovým i myšlenkovým reakcím. Text nám může něco připomenout, něčím v nás rezonovat, nebo nás naopak popudí atp. Cílem je tedy propojovat text se svými vlastními vědomostmi, prožitky, asociacemi a otázkami a ty nejsilnější si zapsat a okomentovat je také písemně. Žáci nejprve pracují samostatně, poté ve dvojicích – diskutují, poté některé dvojice vyvolá učitel.

Osvětim (německy Auschwitz), která byla největším nacistickým koncentračním a vyhlazovacím táborem, byla založena na Himmlerův rozkaz z 27. dubna 1940 v blízkosti polského městečka Oświęcim. První vězňové - především Poláci vězněni z politických důvodů - sem byli zavlčeni v červnu 1940 a byli využíváni k otrocké práci. V březnu 1941 zde již bylo registrováno více než 10 tisíc vězňů. Osvětimský tábor byl známý pro svou tvrdost. Neblaze proslulý byl především blok 11 (tzv. bunkr), kde byli vězňové trestáni tím nejkřutějším způsobem. Před ním stála tzv. černá zeď, u níž se konaly časté popravy. Nápis „Arbeit macht frei!“, který byl umístěn nad hlavní bránou osvětimského kmenového tábora, tak byl pouhým cynickým výsměchem. Symbolem bezohledného využívání vězňů se staly lékařské pokusy prováděné na vězních nacistickými lékaři, např. neblaze proslulým Josefem Mengele. Tito „lékaři“ experimentovali mj. se sterilizací židovských žen a prováděli pokusy na dětech, především na dvojčatech.

Moje zápisky např. KT byl založen 27.4.1940	Zápisky spolužáka např. v KT Osvětim se prováděly lékařské pokusy
--	--

V březnu 1941 poručil Himmler vedle původního kmenového tábora postavit druhý rozsáhlejší komplex, který byl nazván Osvětim II - Birkenau. Tábor v Birkenau byl rozdělen do řady podsekcí ohraničených ostnatým drátem nabitým elektřinou. V sekci BIIB byl v letech 1943 - 1944 umístěn tzv. terezínský rodinný tábor. Při nejvyšším stavu bylo v Birkenau více než 100 tisíc vězňů. V březnu 1942 byl v blízkých Monovicích zřízen tábor Osvětim III, nazývaný též Buna Monovice, kde si německá firma I. G. Farben zřídila továrnu na výrobu syntetického kaučuku. Jako pracovní sílu využívala otrocké práce vězňů. K Osvětimi dále náleželo 45 dalších pobočných táborů, kde byli vězňové nuceni k otrocké práci - většinou pro německé firmy.

Moje zápisky např. v roce 1941 byl postaven v Osvětim druhý komplex Osvětim II – Birkenau a v roce 1943 Osvětim III	Zápisky spolužáka např. v KT Osvětim byl umístěn terezínský rodinný tábor
--	--

Osvětim se stala jedním z táborů, kde probíhalo masové vyvražďování Židů. V létě 1941 předal Heinrich Himmler veliteli osvětimského tábora Rudolfu Hößovi příkaz vybudovat v Osvětimi centrum masového vraždění Židů. První plynová komora byla zřízena v Osvětimi I. V ní byly v září 1941 poprvé vyzkoušeny a ověřeny vražedné účinky cyklonu B - látky, která se běžně používala pro deratizaci. Později byly v Birkenau postaveny čtyři velké plynové komory, v nichž mohlo být denně zavražděno na šest tisíc lidí. Plynové komory byly maskovány jako sprchy, které měly oběti přesvědčit, že jde o desinfekční opatření, kterým musejí projít dříve, než budou posláni na práci v táboře.

Moje zápisky např. v KT Osvětim probíhalo masové vyvražďování Židů	Zápisky spolužáka např. v KT Osvětim byla zřízena první plynová komora
---	---

Od konce března 1942 začaly do Osvětimi proudit židovské transporty z nacisty ovládaných zemí. Nejdříve sem byli deportováni Židé ze Slovenska a z Francie, od července 1942 z Nizozemí, od srpna z Belgie a Jugoslávie. Od října 1942 do října 1944 bylo z Terezína do Osvětimi deportováno více než 46 tisíc vězňů. Část z nich byla na přechodnou dobu umístěna v tzv. terezínském rodinném táboře. Po celý rok 1943 do Osvětimi přijížděly transporty z Německa a dalších zemí v nacistické sféře moci. Obětí poslední velké vlny deportací do Osvětimi se stali maďarští Židé, kteří sem byli deportováni od května do července 1944. Na základě Himmlerova příkazu z 29. ledna 1943 bylo do Osvětimi deportováno také zhruba 20 tisíc Romů, kteří většinou zahynuli v plynových komorách.

Moje zápisky např. do KT Osvětim bylo deportováno také cca 20 tisíc Romů	Zápisky spolužáka např. do KT Osvětim v roce 1942 začaly proudit židovské transporty z nacisty ovládaných zemí
---	---

3a). úkol: Vytvoř myšlenkovou mapu na téma koncentrační tábor

Myšlenková mapa je technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Žáci spojují daný pojem s co nejvíce nápady, mohou použít konkrétní pojmy, pocity, historické události, osoby, které se jim vybaví v souvislosti s daným pojmem. Po ukončení aktivity žáci společně sdělují své výsledky, diskutují. Učitel případně vysvětlí případné nejasnosti nebo pojmy, které mohou být některým žákům neznámé. Dále neuvádím potenciálně správné řešení (možné uznatelné vazby a pojmy), neboť se jedná o citlivé téma – situačně spjaté s afektivní rovinou. Doporučuji obezřetnost vyučujícího.

KONCENTRAČNÍ TÁBOR

3b). úkol: Porovnej svoji myšlenkovou mapu s myšlenkovou mapou svého spolužáka a poznamenej, kde jste se shodli (*) a kde máte odlišné informace (x). O shodách a rozdílech diskutujte.

Porovnání svých myšlenkových map pomůže žákům pochopit, že ostatní jejich spolužáci mohou chápat čtený textu rozdílně. Tento fakt je spíše pravidlem než výjimkou. Toto poznání by mělo žáky podpořit v tom, že si mohou doplnit informace, které sami nepostřehli nebo naopak pomoci svým spolužákům najít mezery v jejich znalostech a porozumění. Žáci mohou narazit na poznamenané informace, u kterých se neshodnou na odpovědi. V tomto případě by mělo dojít na diskuzi o tom, jak ke svým odpovědím došli a posoudit nejvhodnější vysvětlení. Taková diskuze může žáky opět obohatit a rozšířit jim pohled na věc.

Není třeba žáky nutit k tomu, aby postřehli všechny odlišnosti či shody. Žáci by se měli zaměřit převážně na důležité nesrovnalosti a uvést své argumenty, jak k nim dospěli. Přitom nemusí nezbytně dojít ke shodě. Opět je pedagogickým cílem pouze výměna informací a názorů, nikoliv absolutní shoda ve výsledné odpovědi. Žáci by také měli zažít dobrý pocit, že se v některých bodech shodují.

Zdroje:

https://leporelo.info/pics/pic/koncentracni_tabory-_mapa.jpg

<http://holocaust.cz/dejiny/koncentracni-tabory-a-ghetta/koncentracni-tabory/osvetim>

PRACOVNÍ LIST č. 3 – KONCENTRAČNÍ TÁBORY

1. úkol: Práce s mapou – odpověz na otázky:

- V jakém evropském státě bylo stavěno nejvíce vyhlazovacích táborů?
- V jakém českém městě byl zřízen koncentrační tábor?
- V jakém státě bylo zřízeno nejvíce ghetť?
- Uveďte názvy tří německých koncentračních táborů.

2. úkol: Pro následující práci vytvořte dvojice. Do rámečku napiš nejdůležitější myšlenky daného odstavce a poté je porovnej s myšlenkami svého spolužáka:

Osvětim (německy Auschwitz), která byla největším nacistickým koncentračním a vyhlazovacím táborem, byla založena na Himmlerův rozkaz z 27. dubna 1940 v blízkosti polského městečka Oświęcim. První vězňové – především Poláci vězněni z politických důvodů - sem byli zavlčeni v červnu 1940 a byli využíváni k otrocké práci. V březnu 1941 zde již bylo registrováno více než 10 tisíc vězňů. Osvětimský tábor byl známý pro svou tvrdost. Neblaze

proslulý byl především blok 11 (tzv. bunkr), kde byli vězňové trestáni tím nejkrutějším způsobem. Před ním stála tzv. černá zeď, u níž se konaly časté popravy. Nápis „Arbeit macht frei!“, který byl umístěn nad hlavní bránou osvětimského kmenového tábora, tak byl pouhým cynickým výsměchem. Symbolem bezohledného využívání vězňů se staly lékařské pokusy prováděné na vězních nacistickými lékaři, např. neblaze proslulým Josefem Mengele. Tito „lékaři“ experimentovali mj. se sterilizací židovských žen a prováděli pokusy na dětech, především na dvojčatech.

Moje zápisky	Zápisky spolužáka
--------------	-------------------

V březnu 1941 poručil Himmler vedle původního kmenového tábora postavit druhý rozsáhlejší komplex, který byl nazván Osvětim II - Birkenau. Tábor v Birkenau byl rozdělen do řady podsekcí ohraničených ostnatým drátem nabitým elektřinou. V sekci BIIb byl v letech 1943 - 1944 umístěn tzv. terezínský rodinný tábor. Při nejvyšším stavu bylo v Birkenau více než 100 tisíc vězňů. V březnu 1942 byl v blízkých Monovicích zřízen tábor Osvětim III, nazývaný též Buna Monovice, kde si německá firma I. G. Farben zřídila továrnu na výrobu syntetického kaučuku. Jako pracovní sílu využívala otrocké práce vězňů. K Osvětimi dále náleželo 45 dalších pobočných táborů, kde byli vězňové nuceni k otrocké práci - většinou pro německé firmy.

Moje zápisky	Zápisky spolužáka
--------------	-------------------

Osvětim se stala jedním z táborů, kde probíhalo masové vyvražďování Židů. V létě 1941 předal Heinrich Himmler veliteli osvětimského tábora Rudolfovi Hößovi příkaz vybudovat v Osvětimi centrum masového vraždění Židů. První plynová komora byla zřízena v Osvětimi I. V ní byly v září 1941 poprvé vyzkoušeny a ověřeny vražedné účinky cyklonu B - látky, která se běžně používala pro deratizaci. Později byly v Birkenau postaveny čtyři velké plynové komory, v nichž mohlo být denně zavražděno na šest tisíc lidí. Plynové komory byly maskovány jako sprchy, které měly oběti přesvědčit, že jde o desinfekční opatření, kterým musejí projít dříve, než budou posláni na práci v táboře.

Moje zápisky	Zápisky spolužáka
--------------	-------------------

Od konce března 1942 začaly do Osvětimi proudit židovské transporty z nacisty ovládaných zemí. Nejříve sem byli deportováni Židé ze Slovenska z Francie, od července 1942 z Nizozemí, od srpna z Belgie a Jugoslávie. Od října 1942 do října 1944 bylo z Terezína do Osvětimi deportováno více než 46 tisíc vězňů. Část z nich byla na přechodnou dobu umístěna v tzv. terezínském rodinném táboře. Po celý rok 1943 do Osvětimi přijížděly transporty z Německa a dalších zemí v nacistické sféře moci. Obětí poslední velké vlny deportací do Osvětimi se stali maďarští Židé, kteří sem byli deportováni od května do července 1944. Na základě Himmlerova příkazu z 29. ledna 1943 bylo do Osvětimi deportováno také zhruba 20 tisíc Romů, kteří většinou zahynuli v plynových komorách.²

Moje zápisky	Zápisky spolužáka
--------------	-------------------

3a). úkol: Vytvoř myšlenkovou mapu na téma koncentrační tábor

KONCENTRAČNÍ TÁBOR

3b). úkol: Porovnej svoji myšlenkovou mapu s myšlenkovou mapou svého spolužáka a poznamenejte, kde jste se shodli (*) a kde máte odlišné informace (x). O shodách a rozdílech diskutujte.

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérii.

S pracovním listem pracovalo celkem 22 studentů. Na základně zpětné vazby jsem upravila zadání otázky a) v úkolu č. 1 ze zadání: „*V jaké části Evropy byly stavěny vyhlazovací tábory?*“ na zadání: „*V jakém evropském státě bylo stavěno nejvíce vyhlazovacích táborů?*“ Otázka byla upřesněna, aby bylo její zodpovězení jednoznačné. S původním zněním úkolu mělo problém téměř 23% studentů. K úpravě zadání došlo také po poradě s kolegou, rovněž Interním implementátorem.

Dále byl upraven úkol č. 2 – místo slova myšlenky bylo použito slovo informace: původní znění: „*Do rámečku napiš nejdůležitější myšlenky daného odstavce a poté je porovnej s myšlenkami svého spolužáka*“ - upraveno na: „*Do rámečku napiš nejdůležitější informace daného odstavce a poté je porovnej s informacemi svého spolužáka*“. Také bylo v zadání upřesněno, že práce probíhá ve dvojicích, které si mohou žáci libovolně vytvořit. S úkolem si bez problémů poradilo cca 89% žáků, proto k dalším úpravám tohoto úkolu již nedošlo.

Úkol č. 3 je úkol evokační, jedná se o myšlenkovou mapu. Skládá se ze dvou částí, a to samotné myšlenkové mapy a následné komparace výsledků se spolužákem. Vzhledem k tomu, že více než 53 % studentů dokázalo v myšlenkové mapě uvést více než 10 pojmů souvisejících s pojmem HOLOCAUST a pouze 21 % žáků uvedlo méně než 5 pojmů, ponechala jsem tuto úlohu a následnou komparaci se spolužákem v původním znění.

Po vypracování úkolů následovala opět společná kontrola a diskuze. Pracovní list byl ze strany studentů hodnocen opět velmi dobře, studenty práce bavila, dokázali pracovat samostatně, následně v libovolně vytvořených dvojicích a na závěr i ve společné diskuzi.

Práce na pracovním listu opět zabrala téměř celou vyučovací hodinu.

5. PRACOVNÍ LIST č. 4 – TEREZÍN (metodika pro učitele)

1. úkol: Přečti si text a odpověz na otázky:

Historie Terezína se začala psát koncem 18. století, kdy na základě zkušeností z několika prusko-rakouských válek rozhodl císař Josef II. o výstavbě pevnosti na soutoku Labe a Ohře. Jejím posláním bylo napříště zabránit pronikání nepřátelských vojsk do vnitrozemí Čech po komunikaci Drážďany-Lovosice-Praha a rovněž střežit vodní cestu po řece Labi. Pevnost vybudovaná v průběhu deseti let sestávala z Hlavní a Malé pevnosti, jakož i opevněného prostoru mezi Starou a Novou Ohří. Opevnění bylo tvořeno řadou prvků – mohutnými bastiony, raveliny, lunetami, hradbami, valy, zaplavitelnými příkopy a rozsáhlou sítí podzemních chodeb. Zaplavitelné byly i kotliny, které pokrývaly dvě třetiny obvodu pevnosti. V průběhu válečných akcí však pevnost nikdy využita nebyla a její opevnění, v době svého vzniku praktické nedobytné, postupně zastaralo. Nakonec byla pevnost zrušena a Terezín se stal posádkovým městem.

...

Do povědomí světové veřejnosti vstoupil Terezín v letech 2. světové války a po jejím skončení jako jeden ze symbolů perzekuce politických odpůrců Hitlerova Německa, ale také realizace oblundného programu genocidy evropských Židů.

Malá pevnost v Terezíně se stala v červnu 1940 policejní věznicí pražského gestapa, do níž byli posíláni především političtí vězni. Prošly jí tisíce příslušníků různých směrů odbojového hnutí z okupovaných českých zemí, ale i vězni z řady dalších států.

V samotném městě – bývalé Hlavní pevnosti – vzniklo v listopadu 1941 ghetto, sběrný a průchozí tábor pro Židy. Nejprve do něj byli deportováni Židé z tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava, později i z říše (Německo, Rakousko) a dalších zemí.

...

V letech 1940-1945 bylo v uvedených represivních zařízeních vězněno více než 200 tisíc lidí ze tří desítek zemí. Každý pátý vězněný zemřel již v některém z nich, na 90 tisíc vězňů zahynulo po deportaci do dalších míst utrpení. Umírali ve vyhlazovacích a koncentračních táborech, v káznicích, věznicích a místech hromadných poprav.

...

Z iniciativy vlády znovu obnoveného Československa byl v místech utrpení desetitísiců lidí zřízen roku 1947 Památník národního utrpení, později přejmenovaný na Památník Terezín.

- a) Který panovník a v jakém století nechal postavit město Terezín? **Cís. Josef II., na konci 18. století**
- b) Jak se nazývají dvě části, ze kterých se Terezín skládá? **Hlavní a Malá pevnost**
- c) Co bylo původním posláním města Terezín? **Zabránit pronikání nepřátelských vojsk**

- d) Jaký úkol získalo město Terezín v době 2.SV? **Malá pevnost – policejní věznice pražského gestapa, Hlavní pevnost – sběrný a průchozí tábor pro Židy**
- e) V jakém roce byl v Terezíně zřízen památník? **Roku 1947**

2. úkol: Pozorně si prohlédni fotografii. Popiš, co na ní vidíš. Kdy mohla být pořízena? Na základě čeho se tak domníváš? Jaké v tobě vyvolává pocity?

Žáci popíší, co vidí na fotografii – civilní obyvatelstvo – ženy v šatech, lidé mávají projíždějícím vojákům, uvolněná atmosféra, děti sedí v oknech, vojáci beze zbraní sedí na korbě nákladního auta... Fotografie byla pravděpodobně pořízena v květnu 1945 při osvobození Terezína vojáků Rudé armády. Cílem je práce s dobovou fotografií, její analýza, návrat k výchozímu textu a vyhledání možné odpovědi, formulace odpovědi, sdílení pocitů se spolužáky, vyučující/m (fotografie zachycuje osvobození města Terezín v květnu roku 1945)

3. úkol: Pozorně si přečti text. **Žáci mohou text číst společně nebo každý individuálně.**

Situaci vězňů v Terezíně zkomplikovaly koncem války evakuační transporty, které sem přijížděly od 20. dubna do 6. května 1945. Tisíce zubožených a těžce nemocných vězňů s sebou přivezly skvrnitý tyfus, který se rychle rozšířil i mezi původními židovskými vězni. Mezitím byl zjištěn tyfus i ve věznici v Malé pevnosti. O tom se dozvěděli lékaři v Praze a zorganizovali tzv. Českou pomocnou akci na pomoc terezínským vězňům. Vedl ji pražský epidemiolog MUDr. Karel Raška. Členové České pomocné akce zahájili již 4. května 1945 záchranné akce v Malé pevnosti a zároveň navázali kontakt se zástupci Mezinárodního červeného kříže, který převzal již 2. května ochranu nad policejní věznicí i ghettem. Ve večerních hodinách 8. května projely Terezínem ve směru na Prahu první jednotky Rudé armády. Sovětští vojáci pak v následujících dnech převzali na žádost českých lékařů ochranu celého Terezína a poskytli i potřebnou lékařskou pomoc. Spolu s českými lékaři a zdravotníky i zdravotní službou z řad bývalých vězňů a desítek dobrovolníků ze širokého okolí se podíleli na likvidaci tyfové epidemie, která si vyžádala ještě stovky obětí. Je třeba vyzdvihnout obětavost všech, kteří plnili tento nebezpečný úkol, bez ohledu na čas, odpočinek a nebezpečí nákaz. Již koncem května byla nejhorší vlna epidemie zdolána; před smrtí bylo zachráněno na 30 000 lidských životů. Až do 21. srpna 1945 probíhala repatriace osvobozených vězňů, kteří se postupně rozjížděli do svých domovů ve 30 státech světa.

4. úkol: Barevně v textu označ, co považuješ za důležité.

Žáci se vrátí k textu a na základě vlastního úsudku v textu barevně označí informace, které považují za důležité.

5. úkol: Informace, které sis barevně vyznačil/a, opiš do levého sloupce v tabulce. Do pravého sloupce vysvětli, proč sis je vybral/a.

Aktivita je individuální. Někteří žáci si vyberou/zdůvodní více informací, někdo jednu a někdo žádnou. Po splnění aktivity 4 a 5 proběhne pod vedením vyučujícího v rámci třídy zpětná vazba – žáci si budou navzájem sdělovat, zdůvodňovat a porovnávat své odpovědi.

Dvojité zápiskník

Věta z textu <i>(Důležitá / zajímavá / překvapující / šokující informace z textu.)</i>	Můj komentář <i>(Zdůvodnění, proč jsem si větu vybral/a.)</i>

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 5: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zdroje:

Blodig, V., Chládková, L., Langhamerová, M.: Terezín, Litoměřice – Místa utrpení a hrdinství

<https://www.pamatnik-terezin.cz/img/s2/000/000/cwocy2ls-plakat-posledni-dny-vezneni.jpg>

<https://www.pamatnik-terezin.cz/osvobozeni>

PRACOVNÍ LIST č. 4 – TEREZÍN

1. úkol: Přečti si text a odpověz na otázky:

Historie Terezína se začala psát koncem 18. století, kdy na základě zkušeností z několika prusko-rakouských válek rozhodl císař Josef II. o výstavbě pevnosti na soutoku Labe a Ohře. Jejím posláním bylo napříště zabránit pronikání nepřátelských vojsk do vnitrozemí Čech po komunikaci Drážďany-Lovosice-Praha a rovněž střežit vodní cestu po řece Labi. Pevnost vybudovaná v průběhu deseti let sestávala z Hlavní a Malé pevnosti, jakož i opevněného prostoru mezi Starou a Novou Ohří. Opevnění bylo tvořeno řadou prvků – mohutnými bastiony, raveliny, lunetami, hradbami, valy, zaplavitelnými příkopy a rozsáhlou sítí podzemních chodeb. Zaplavitelné byly i kotliny, které pokrývaly dvě třetiny obvodu pevnosti. V průběhu válečných akcí však pevnost nikdy využita nebyla a její opevnění, v době svého vzniku praktické nedobytné, postupně zastaralo. Nakonec byla pevnost zrušena a Terezín se stal posádkovým městem.

...

Do povědomí světové veřejnosti vstoupil Terezín v letech 2. světové války a po jejím skončení jako jeden ze symbolů perzekuce politických odpůrců Hitlerova Německa, ale také realizace obhlubného programu genocidy evropských Židů.

Malá pevnost v Terezíně se stala v červnu 1940 policejní věznicí pražského gestapa, do níž byli posíláni především političtí vězni. Prošli jí tisíce příslušníků různých směrů odbojového hnutí z okupovaných českých zemí, ale i vězni z řady dalších států.

V samotném městě – bývalé Hlavní pevnosti – vzniklo v listopadu 1941 ghetto, sběrný a průchozí tábor pro Židy. Nejprve do něj byli deportováni Židé z tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava, později i z říše (Německo, Rakousko) a dalších zemí.

...

V letech 1940-1945 bylo v uvedených represivních zařízeních vězněno více než 200 tisíc lidí ze tří desítek zemí. Každý pátý vězněný zemřel již v některém z nich, na 90 tisíc vězňů zahynulo po deportaci do dalších míst utrpení. Umírali ve vyhlazovacích a koncentračních táborech, v káznících, věznicích a místech hromadných poprav.

...

Z iniciativy vlády znovu obnoveného Československa byl v místech utrpení desetitisíců lidí zřízen roku 1947 Památník národního utrpení, později přejmenovaný na Památník Terezín.

- a) Který panovník a v jakém století nechal postavit město Terezín?
- b) Jak se nazývají dvě části, ze kterých se Terezín skládá?
- c) Co bylo původním posláním města Terezín?

d) Jaký úkol získalo město Terezín v době 2.SV?

e) V jakém roce byl v Terezíně zřízen památník?

2. úkol: Pozorně si prohlédni fotografii. Popiš, co na ní vidíš. Kdy mohla být pořízena? Na základě čeho se tak domníváš? Jaké v tobě vyvolává pocity?

3. úkol: Pozorně si přečti text.

Situaci vězňů v Terezíně zkomplikovaly koncem války evakuační transporty, které sem přijížděly od 20. dubna do 6. května 1945. Tisíce zubožených a těžce nemocných vězňů s sebou přivezly skvrnitý tyfus, který se rychle rozšířil i mezi původními židovskými vězni. Mezitím byl zjištěn tyfus i ve věznici v Malé pevnosti. O tom se dozvěděli lékaři v Praze a zorganizovali tzv. Českou pomocnou akci na pomoc terezínským vězňům. Vedl ji pražský epidemiolog MUDr. Karel Raška. Členové České pomocné akce zahájili již 4. května 1945 záchranné akce v Malé pevnosti a zároveň navázali kontakt se zástupci Mezinárodního červeného kříže, který převzal již 2. května ochranu nad policejní věznicí i ghettem. Ve večerních hodinách 8. května projely Terezínem ve směru na Prahu první jednotky Rudé

armády. Sovětští vojáci pak v následujících dnech převzali na žádost českých lékařů ochranu celého Terezína a poskytli i potřebnou lékařskou pomoc. Spolu s českými lékaři a zdravotníky i zdravotní službou z řad bývalých vězňů a desítek dobrovolníků ze širokého okolí se podíleli na likvidaci tyfóvé epidemie, která si vyžádala ještě stovky obětí. Je třeba vyzdvihnout obětavost všech, kteří plnili tento nebezpečný úkol, bez ohledu na čas, odpočinek a nebezpečí nákaz. Již koncem května byla nejhorší vlna epidemie zdořána; před smrtí bylo zachráněno na 30 000 lidských životů. Až do 21. srpna 1945 probíhala repatriace osvobozených vězňů, kteří se postupně rozjížděli do svých domovů ve 30 státech světa.

4. úkol: Barevně v textu označ, co považuješ za důležité.

5. úkol: Informace, které sis barevně vyznačil/a, opiš do levého sloupečku v tabulce. Do pravého sloupečku vysvětli, proč sis je vybral/a:

Dvojitý zápisník

Věta z textu <i>(Důležitá / zajímavá / překvapující / šokující informace z textu.)</i>	Můj komentář <i>(Zdůvodnění, proč jsem si větu vybral/a.)</i>

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 5: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Na této aktivitě se podílelo 20 studentů. Na základě zpětné vazby získané akčním výzkumem neprošel tento pracovní list žádnou změnou, a zůstal tak v původní podobě.

V úkolu č. 1 dokázalo na zadané otázky odpovědět správně všech 20 studentů, tzn. úkol byl splněn se 100% úspěšností. Správností svých odpovědí si bylo absolutně jisto 15 žáků, zbylých 5 studentů si bylo téměř jisto.

Úkol č. 2 vyřešilo správně 83 % studentů, proto jsem v pracovním listu i tento úkol ponechala. Ze zpětné vazby od studentů navíc vyplynulo, že je tento úkol bavil, je zde prostor pro subjektivní pocity žáků spojené s danou fotografií, studenti bezproblémově a nadšeně sdělovali svoje odpovědi v následné diskuzi. Odborný metodik oblasti byl s výběrem tohoto úkolu také spokojen. Jako nenáročnou označilo úlohu přes 80 % studentů.

Úkol č. 3 je práce s textem, ze kterého následně vycházejí úkoly č. 4 a 5.

Úkol č. 4 je založen na subjektivním hodnocení důležitosti informací, studenty práce na tomto úkolu bavila, jako náročnou tuto úlohu neoznačil nikdo, 78 % studentů naopak vyhodnotilo úkol jako snadný.

Úkol č. 5 přímo navazuje na předchozí dva úkoly. První část úkolu je pouze opis informací z úkolu č. 4, následně měli studenti zdůvodnit, proč právě ty vybrané informace vyhodnotili jako důležité. Zde uvedlo 56 % studentů, že pro ně byl úkol absolutně snadný, na stupnici 0-10 (kdy 0=absolutně snadný, 10=absolutně náročný) označili hodnotu 0, dalších 23 % uvedlo čísla 2 a 1, 21 % žáků uvedlo číslo 5, čísla 7-10 neoznačil nikdo.

6. PRACOVNÍ LIST č. 5 – POPÍRÁNÍ HOLOCAUSTU (metodika pro učitele)

1. úkol: Text je poměrně náročný. Abyste se dobře soustředili, vyzkoušejte si následující postup...

	<p>Text je rozdělen na dvě části.</p> <p>Nejdříve si ve dvojici potichu společně přečtete první část textu.</p> <p>Dbejte na to, abyste se vzájemně nerušili.</p> <p>Po přečtení první části jeden z Vás převypráví spolužákovi, co si z přečtení této ukázky pamatuje. Nesmí se přitom dívat na text. Do textu se dívá jen spolužák, který poslouchá.</p> <p>Poté druhý z dvojice začne pokládat doplňující otázky. Až budete hotovi s první částí textu, čtete druhou část a role si obraťte. Jakmile dočtete, přihlaste se.</p>
--	---

Žáci pracují ve dvojicích. Ke zvolenému úseku textu si navzájem pokládají otázky, které pomáhají porozumět tomu, co je napsáno, i tomu, jak je to myšleno. Technikou žáky vedeme k tomu, aby si zvykli, že nad textem se vždy vynořují otázky, učíme žáky formulovat otázky zkoumavé a uvědomit si účel čtení, rozvíjíme samostatnost v porozumění. Nedílnou reflexí je otázka ze strany vyučujícího, jestli studenti používají urč. techniky pro lepší zapamatování si informací.

Popírání holocaustu:

Jednou z nejhorších zkušeností lidských dějin je bezpochyby holocaust, systematické a cílené vyvražďování těch, které nacistické Německo považovalo za méněcenné. Při realizaci tzv. konečného řešení přišlo o život dle odhadů asi šest milionů Židů. Na první pohled se může zdát nemožné, aby někdo o hrůzách spojených s druhou světovou válkou pochyboval, aby je označoval za výmysl. Bohužel hlasy popíračů holocaustu se začaly ozývat již velmi brzy po konci války. Popírání holocaustu čerpá inspiraci z různých zdrojů. Patří k nim konspirační teorie, kritika vládní politiky, ale i legitimní historická tradice. Popírači holocaustu se hlásí k historikům první poloviny 20. století, kteří se pokoušeli reinterpretovat příčiny a pozadí první i druhé světové války. Tito historici, tzv. revizionisté, relativizovali roli Německa a kladli důraz na chyby a vinu dohodových mocností v první a Spojenců ve druhé válce. V případě druhého konfliktu stavěli na roveň některé praktiky Spojenců s nacistickými zločiny.

Základní tvrzení popíračů:

Plánem Hitlera na řešení židovského problému bylo vystěhování, nikdy ne vyhlazení.

V žádném z koncentračních táborů v Německu nebyli zplynováni žádní Židé. Plynové komory v Osvětimi byly ve skutečnosti místnosti určené ke koupeli a dezinfekci vězňů, případně šlo o márnice.

Většina Židů, kteří se pohřešují, zmizela na území pod sovětskou, nikoliv německou vládou.

Většinu Židů, kteří údajně zahynuli, tvořili rozvratníci, partyzáni, špioni a sabotéři.

Kdyby existovala nejmenší pravděpodobnost, že nacisté povraždili tolik Židů, Židé by požadovali prozkoumání této věci a Izrael by otevřel své archivy historikům.

Židé a sdělovací prostředky využívají vyčíslení počtu mrtvých bez dokladů o jeho pravdivosti. Překrucují slova nacistů, aby podložili svá tvrzení.

Břímě důkazů leží na těch, kteří vznesli obvinění, nikoli na obviněných.

Skutečnost, že sami židovští vědci mají v odhadech počtu obětí nejasnosti, je dokladem neexistence jakýchkoliv vědeckých důkazů.

2. úkol: Práce s internetem:

Žáci pracují samostatně, vyhledávají konkrétní informace na internetu. Tato metoda je vede k samostatnosti a kritickému zhodnocení vyhledaných informací.

- a. Vyhledejte alespoň jednu internetovou stránku spojené s problematikou holocaustu.
(např.: holocaust.cz, pametnaroda.cz)
- b. Najděte alespoň tři země, ve kterých je popírání holocaustu trestným činem.
(např.: Izrael, Německo, Česká republika)
- c. Najděte jméno britského historika, známého popírače holocaustu.
(David Irving)

3. úkol: Pro následující úkol vytvořte skupiny. Zamyslete se nad následujícími otázkami:

Žáci uvažují nad položenými otázkami. Následně společně s učitelem diskutují, argumentují. Tato metoda by měla vést ke kritickému myšlení, studenti se učí argumentovat, obhajovat si svůj názor.

- a. V čem spočívá nebezpečí popírání holocaustu?

b. Co vede člověka k popírání hrůz holocaustu?

c. Proč je důležité vzdělávat se o holocaustu?

4. úkol: Vypiš všechna písmena abecedy a následně k jednotlivým písmenům napiš pojmy související s tématem holocaust.

Tato metoda slouží pro rozvoj kreativních schopností vymýšlet nápady, rozvíjet fantazii a pro uvolnění myšlenkového potenciálu. Metoda spočívá ve vypsání si všech písmen abecedy a následném zápisu pojmů k hlavnímu tématu. Cílem je nalézt ke každému písmenu abecedy min. jednu asociaci, která začíná na stejné písmeno jako písmeno abecedy. Platí pravidlo, že není dobré se příliš odchylovat od hlavního problému. Vypsání pojmů (nejlépe podstatná jména, přídavná jména a slovesa) je důležité krátce vyhodnotit. Lze pojmy kategorizovat, ale je možné se jimi jen inspirovat a přemýšlet, proč vám vyvstaly na mysl právě tyto pojmy.

Žáci pracují samostatně. Pokud nedokáží vymyslet slova na všechna písmena, zkonzultují se sousedem a ve dvojici se pokusí abecedu zkompletovat. Posléze s vyučujícím pojmy vyhodnotí a vysvětlí si případné nejasnosti.

A – antisemitismus, B – Březinka, C – cyklon B, D – Davidova hvězda, E – emigrace, F – fuhrer, G – ghetto, H – Hitler, I – Izák, J – judaismus, K – konečné řešení, L – Lustig, M – Mengele, N – Norimberské zákony, O – Osvětim, P – perzekuce, R – rasismus, S – Starý zákon, T – Terezín, U – utrpení, V – vyhlazovací tábor, W – Winton, Y – Yad Vashem, Z – zlo

5. úkol: Abecedu následně porovnej se svým spolužákem a diskutuj o tom, v čem jste se lišili či zda máte některé pojmy stejné – společné pojmy zakroužkuj.

Zdroj:

<https://www.pamatnik-terezin.cz/files/3pa58v64/pracovni-list-hd-web.pdf>

PRACOVNÍ LIST č. 5 – POPÍRÁNÍ HOLOCAUSTU

1. úkol: Text je poměrně náročný. Abyste se dobře soustředili, vyzkoušejte si následující postup...

	<p>Text je rozdělen na dvě části.</p> <p>Nejdříve si ve dvojici potichu společně přečtete první část textu.</p> <p>Dbejte na to, abyste se vzájemně nerušili.</p> <p>Po přečtení první části jeden z Vás převypráví spolužákovi, co si z přečtení této ukázky pamatuje. Nesmí se přitom dívat na text. Do textu se dívá jen spolužák, který poslouchá.</p> <p>Poté druhý z dvojice začne pokládat doplňující otázky. Až budete hotovi s první částí textu, čtete druhou část a role si obraťte. Jakmile dočtete, přihlaste se.</p>
--	--

Popírání holocaustu:

Jednou z nejhorších zkušeností lidských dějin je bezpochyby holocaust, systematické a cílené vyvražďování těch, které nacistické Německo považovalo za méněcenné. Při realizaci tzv. konečného řešení přišlo o život dle odhadů asi šest milionů Židů. Na první pohled se může zdát nemožné, aby někdo o hrůzách spojených s druhou světovou válkou pochyboval, aby je označoval za výmysl. Bohužel hlasy popíračů holocaustu se začaly ozývat již velmi brzy po konci války. Popírání holocaustu čerpá inspiraci z různých zdrojů. Patří k nim konspirační teorie, kritika vládní politiky, ale i legitimní historická tradice. Popírači holocaustu se hlásí k historikům první poloviny 20. století, kteří se pokoušeli reinterpretovat příčiny a pozadí první i druhé světové války. Tito historici, tzv. revizionisté, relativizovali roli Německa a kladli důraz na chyby a vinu dohodových mocností v první a Spojenců ve druhé válce. V případě druhého konfliktu stavěli na roveň některé praktiky Spojenců s nacistickými zločiny.

Základní tvrzení popíračů:

Plánem Hitlera na řešení židovského problému bylo vystěhování, nikdy ne vyhlazení.

V žádném z koncentračních táborů v Německu nebyli zplynováni žádní Židé. Plynové komory v Osvětimi byly ve skutečnosti místnosti určené ke koupeli a dezinfekci vězňů, případně šlo o márnice.

Většina Židů, kteří se pohřešují, zmizela na území pod sovětskou, nikoliv německou vládou.

Většinu Židů, kteří údajně zahynuli, tvořili rozvratníci, partyzáni, špioni a sabotéři.

Kdyby existovala nejmenší pravděpodobnost, že nacisté povraždili tolik Židů, Židé by požadovali prozkoumání této věci a Izrael by otevřel své archivy historikům.

Židé a sdělovací prostředky využívají vyčíslení počtu mrtvých bez dokladů o jeho pravdivosti. Překrucují slova nacistů, aby podložili svá tvrzení.

Břímě důkazů leží na těch, kteří vznesli obvinění, nikoli na obviněných.

Skutečnost, že sami židovští vědci mají v odhadech počtu obětí nejasnosti, je dokladem neexistence jakýchkoliv vědeckých důkazů.

2. úkol: Práce s internetem:

- a. Vyhledejte alespoň jednu internetovou stránku spojenou s problematikou holocaustu.
- b. Najděte alespoň tři země, ve kterých je popírání holocaustu trestným činem.
- c. Najděte jméno britského historika, známého popírače holocaustu.

3. úkol: Zamyslete se nad následujícími otázkami:

- a. V čem spočívá nebezpečí popírání holocaustu?
- b. Co vede člověka k popírání hrůz holocaustu?
- c. Proč je důležité vzdělávat se o holocaustu?

4. úkol: Vypiš všechna písmena abecedy a následně k jednotlivým písmenům napiš pojmy související s tématem holocaust

5. úkol: Abecedu následně porovnej se svým spolužákem a diskutuj o tom, v čem jste se lišili či zda máte některé pojmy stejné – společné pojmy zakroužkuj.

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

S pracovním listem pracovalo 26 studentů. Došlo v něm na základě zpětné vazby od studentů a po konzultaci s kolegou, rovněž Interním implementátorem, k několika úpravám.

Úkol č. 1 je založen na čtení textu ve dvojicích a následné interpretaci textu. I když tento úkol nebyl pro studenty úplně snadný (vyjádření žáků na základě společné ústní reflexe – 46 % žáků ho označilo jako spíše náročný, pro 32 % žáků byl naopak snadný, zbývajících 22 % se drželo při označování obtížnosti někde uprostřed) rozhodla jsem se pro ponechání úkolu v pracovním listu. A to i z toho důvodu, že úkol sice nebyl pro studenty úplně jednoduchý, přesto je práce s textem a především práce ve dvojicích bavila. Ponechání úkolu v pracovním listu podpořil i kolega, Interní implementátor.

V úkolu č. 2 bylo v podotázce a) upřesněno, že studenti mají na internetu najít *alespoň jednu* internetovou stránku spojenou s problematikou holocaustu. Měli totiž problém s tím, že našli hodně stránek, které se týkají holocaustu, a hodně se na vypracování úkolu zdrželi.

V podotázce c) bylo vypuštěno jedno přídavné jméno *známého*, v zadání se opakovalo. Na tyto chyby jsem byla upozorněna kolegou, Interním implementátorem. Úkol č. 2 vypracovalo bez problémů 83 % studentů, práce s internetem je pro ně zábavná a s vyhledáváním informací touto formou nemají problém.

Na základě připomínky mého kolegy, Interního implementátora, jsem úkol č. 3 pojala jako skupinovou práci. Studenti během práce mohou diskutovat, argumentovat, obhajovat svůj názor, porovnávat svoje myšlenky s myšlenkami spolužáků. Skupinová práce je pro tento typ úkolu vhodnější. Úkol jsme následně ukončili společnou diskuzí. Pravděpodobně také proto označilo téměř 90 % žáků tento úkol jako nenáročný.

Úkol č. 4 a 5 jsou založeny na práci s pojmy týkajícími se holocaustu, ověřují současně i rozsah slovní zásoby studentů. Zde se ukázaly rozdíly právě ve slovní zásobě studentů. I když 68 % žáků mělo problém vymyslet všechna požadovaná slova, práce s abecedou je bavila, slova na všechna písmena dokázalo vymyslet 32 % žáků. Úkol jsme opět zakončili společnou diskuzí. Některé pojmy, které zazněly, bylo potřeba následně vysvětlit.

7. PRACOVNÍ LIST č. 6 – Práce s textem (metodika pro učitele)

1. úkol: Přečti si následující ukázkou:

Doktor trochu vrávorál. Naklonil se na okamžik k nějakému svému vojenskému poskokovi, který v ruce držel podložku s lejstry, a něco mu šeptal, zatímco se soustředěně dloubal v nose. Eva se prudce přitiskla k Sophii a rozplakala se. "Takže ty věříš v Krista spasitele?" řekl jí doktor těžkým jazykem, ale hlasem podivně věčným, jako přednášející, který zkoumá poněkud nejasný aspekt nějakého axiomatu. Pak pronesl cosi, co ji na okamžik dokonale mystifikovalo: "Copak neřekl: 'Nechte maličkých přijít ke mně?'" Otočil se k ní zády, s úpornými trhavými pohyby opilce. Sophie, zajíkájící se hrůzou, už už měla na jazyku nějakou tupou odpověď, když jí doktor řekl: "Smíš si nechat jedno děcko." "Bitte?" vyjekla Sophie. "Smíš si nechat jedno děcko." Opakoval. "Druhé půjde pryč. Které si chceš nechat?" "Chcete říct, že si musím sama zvolit?" "Jseš Polka, nejsi židovka. Máš výsadu – máš volbu." Jakékoli uvažování jako by v ní ustrnulo, přestalo. Pak cítila, jak se pod ní podlomila kolena. "Já nemůžu volit! Já přece nemůžu volit!" začala křičet. Dobře se pamatovala, jak se tehdy rozkřičela! Ani mučení andělů nekřičeli tak hlasitě do lomužku pekelných muk. "Ich kann nicht wählen!" vykřikla. Doktor si uvědomil, že výstup vzbuzuje nežádoucí pozornost. "Neřvi!" poručil jí. "Dělej a řekni, jak ses rozhodla. Vyber jedno krucihiml, anebo tam pošlu obě. A dělej!" Vůbec tomu všemu nemohla věřit. Vůbec nevěřila, že tu najednou klečí na tom drsném cementu, tiskne k sobě obě děti tak zoufale, že má pocit, jako by jejich kůže měla i přes vrstvy šatů rázem srůst s její. Nemohla tomu věřit, totálně, až k hranici pomatení mysli. A její neschopnost uvěřit se zračila i v očích hubeného Rottenführera s voskovou pletí, doktorova pomocníka, ke kterému náhle z nevysvětlitelných důvodů upírala prosebný zrak. I on byl zřejmě ohromen a opětoval její údiv pohledem široce otevřených očí s překvapeným výrazem, jako by chtěl říct: Já tomu taky nerozumím. "Nenuťte mě volit," šeptala v úpěnlivé prosbě. "To přece nemůžu." "Tak je tam pošlete obě," řekl doktor pomocníkovi, "nach links." "Mami!" a už slyšela Evin tichý, ale sílící pláč, protože právě v tom okamžiku dítě od sebe odstrčila a s podivně neohrabaným pohybem se na vycementované podlaze zvedla. "Vezměte si tu menší!" vykřikla. "Vezměte si mou malou!" A v té chvíli vzal doktorův pomocník Evu šetrně za ručičku – na jeho ohleduplnost se Sophie marně snažila zapomenout – a odváděl ji do čekající legie zatracených. Věčně si vybavovala ten matný obrázek, jak se to dítě se zoufale prosebnými zraky stále a stále otáčí. Ale jelikož ji pak téměř oslepila záplava slaných slzí, přec jen byla ušetřena a výraz v Evině obličeji nerozeznávala, za což byla vděčná. Protože v tom nejsmutnějším koutě svého upřímného srdce naprosto jistě věřila, že to by nesnesla, protože už tak byla téměř šílená, když viděla, jak jí ta malá postavička na vždy mizí z očí. "Držela pořad toho svého medvídku – a svoji flétu," dodala Sophie na závěr. "Celá ta léta jsem nebyla s to tahle slova přenést přes srdce. Vyslovit je, v jakémkoli jazyce."

2. úkol: Odpověz na následující otázky, odpovědi hledej v textu.

Žáci pracují s textem, odpovědi na všechny otázky najdou přímo v textu. Cílem této aktivity je práce s textem, cílené vyhledávání informací, rozvoj čtenářské gramotnosti. Po splnění aktivity proběhne společná kontrola.

- a) Jak se jmenovala Sofiina dcera? **Eva**
- b) Proč dostala Sofie od doktora možnost volby? **Byla Polka a křesťanka**
- c) Co bylo předmětem Sofiiny volby? **Měla zvolit, které ze svých dětí pošle na smrt**

3. úkol: Vytvořte dvojice a zformulujte další 3 otázky, na něž lze najít odpověď v textu.

4. úkol: Své otázky zadejte jiné dvojici k vyřešení. Porovnejte očekávané odpovědi.

Žáci ve dvojicích vytvoří na základě ukázky další otázky. Následně si pak tyto otázky pokládají a ověřují správnost odpovědí. Cílem této aktivity je vrátit se k textu a dále s ním pracovat – cíleně vytvářet otázky a předkládat správné odpovědi. Příklad další otázky: Co si Sofiina dcera nesla s sebou? Odpověď: medvídko a flétnu. Součástí aktivity je rovněž celotřídní diskuze, jestli byly pro skupiny otázky náročné vytvářet a proč.

5. úkol: Práce s internetem – vyhledej následující informace:

- a) Kdo ztvárnil ve stejnojmenném filmu roli Polky Sofie? **Meryl Streep**
- b) Která slovenská herečka byla v užším výběru pro roli Sofie? **M. Vašáryová**
- c) V jakém roce měl film premiéru? **1982**
- d) Jaké hodnocení získal film v internetové databázi ČSFD? **78%**
- e) Kolik sošek filmového Oscara film získal a v jaké kategorii? **1, za nejlepší herecký výkon v hlavní roli**

Žáci pracují s internetem, vyhledávají požadované informace. Následně proběhne společná kontrola, možná diskuse. Je vhodné se studenty diskutovat o vztahu literatury a kinematografie a upozornit na různě kvalitní filmové zpracování klasických literárních děl.

Zdroj: William Styron: Sofiina volba (1979)

PRACOVNÍ LIST č. 6 – Práce s textem

1. úkol: Přečti si následující ukázkou.

Doktor trochu vrávorál. Naklonil se na okamžik k nějakému svému vojenskému poskokovi, který v ruce držel podložku s lejstry, a něco mu šeptal, zatímco se soustředěně dloubal v nose. Eva se prudce přitiskla k Sophii a rozplakala se. "Takže ty věříš v Krista spasitele?" řekl jí doktor těžkým jazykem, ale hlasem podivně věčným, jako přednášející, který zkoumá poněkud nejasný aspekt nějakého axiomatu. Pak pronesl cosi, co ji na okamžik dokonale mystifikovalo: "Copak neřekl: 'Nechte maličkých přijít ke mně'?" Otočil se k ní zády, s úpornými trhavými pohyby opilce.

Sophie, zajímající se hrůzou, už už měla na jazyku nějakou tupou odpověď, když jí doktor řekl: "Smíš si nechat jedno děcko."

"Bitte?" vyjekla Sophie.

"Smíš si nechat jedno děcko." Opakoval. "Druhé půjde pryč. Které si chceš nechat?"

"Chcete říct, že si musím sama zvolit?"

"Jseš Polka, nejsi židovka. Máš výsadu – máš volbu."

Jakékoli uvažování jako by v ní ustrnulo, přestalo. Pak cítila, jak se pod ní podlomila kolena.

"Já nemůžu volit! Já přece nemůžu volit!" začala křičet. Dobře se pamatovala, jak se tehdy rozkřičela! Ani mučení andělů nekřičeli tak hlasitě do lomozu pekelných muk. "Ich kann nicht wählen!" vykřikla.

Doktor si uvědomil, že výstup vzbuzuje nežádoucí pozornost. "Neřvi!" poručil jí. "Dělej a řekni, jak ses rozhodla. Vyber jedno krucihiml, anebo tam pošlu obě. A dělej!"

Vůbec tomu všemu nemohla věřit. Vůbec nevěřila, že tu najednou klečí na tom drsném cementu, tiskne k sobě obě děti tak zoufale, že má pocit, jako by jejich kůže měla i přes vrstvy šatů rázem srůst s její. Nemohla tomu věřit, totálně, až k hranici pomatení mysli. A její neschopnost uvěřit se zračila i v očích hubeného Rottenführera s voskovou pleť, doktorova pomocníka, ke kterému náhle z nevysvětlitelných důvodů upírala prosebný zrak. I on byl zřejmě ohromen a opětoval její údiv pohledem široce otevřených očí s překvapeným výrazem, jako by chtěl říct: Já tomu taky nerozumím.

"Nenuťte mě volit," šeptala v úpěnlivé prosbě. "To přece nemůžu."

"Tak je tam pošlete obě," řekl doktor pomocníkovi, "nach links."

"Mami!" a už slyšela Evin tichý, ale sílící pláč, protože právě v tom okamžiku dítě od sebe odstrčila a s podivně neohrabaným pohybem se na vycementované podlaze zvedla. "Vezměte si tu menší!" vykřikla. "Vezměte si mou malou!"

A v té chvíli vzal doktorův pomocník Evu šetrně za ručičku – na jeho ohleduplnost se Sophie marně snažila zapomenout - a odváděl ji do čekající legie zatracených. Věčně si vybavovala ten matný obrázek, jak se to dítě se zoufale prosebnými zraky stále a stále otáčí. Ale jelikož ji pak téměř oslepila záplava slz, přece jen byla ušetřena a výraz v Evině obličeji nerozeznávala, za což byla vděčná. Protože v tom nejsmutnějším koutě svého upřímného srdce naprosto jistě věřila, že to by nesnesla, protože už tak byla téměř šílená, když viděla, jak

jí ta malá postavička navždy mizí z očí.

"Držela pořád toho svého medvídka – a svoji flétnu," dodala Sophie na závěr. "Celá ta léta jsem nebyla s to tahle slova přenést přes srdce. Vyslovit je, v jakémkoli jazyce."

2. úkol: Odpověz na následující otázky, odpovědi hledej v textu.

- a) Jak se jmenovala Sofiina dcera?
- b) Proč dostala Sofie od doktora možnost volby?
- c) Co bylo předmětem Sofiiny volby?

3. úkol: Vytvořte dvojice a zformulujte další 3 otázky, na něž lze najít odpověď v textu.

4. úkol: Své otázky zadejte jiné dvojici k vyřešení. Porovnejte očekávané odpovědi.

5. Práce s internetem – vyhledej následující informace:

- a) Kdo ztvárnil ve stejnojmenném filmu roli Polky Sofie?
- b) Která slovenská herečka byla v užším výběru pro roli Sofie?
- c) V jakém roce byl film natočen?
- d) Jaké hodnocení získal film v internetové databázi ČSFD?
- e) Kolik sošek filmového Oscara film získal a v jaké kategorii?

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

S pracovním listem pracovalo 18 studentů. Na základě zpětné vazby od studentů, ale především z důvodu časové náročnosti jsem aktivitu výrazně upravila. Úpravu pracovního listu jsem konzultovala také s Odborným metodikem oblasti.

Úkol č. 1 spočívá v četbě textu, z této úlohy následně vyplývají úkoly č. 2, 3 a 4.

V úkolu č. 2 dokázalo odpovědět správně všech 18 studentů, úkol byl tedy splněn se 100% úspěšností, znění tohoto úkolu jsem tedy ponechala v nezměněné podobě. Současně všichni studenti vyhodnotili úlohu jako zcela snadnou.

Rovněž s řešením úkolu č. 3 neměli studenti žádný problém, 89 % z nich dokázalo zformulovat další 3 otázky, na něž lze najít odpověď v textu. Původně byl tento úkol zadáný jako samostatná práce, po konzultaci s Odborným metodikem oblasti jsem ho upravila na práci ve dvojicích. I tato úloha byla hodnocena studenty jako snadná, 75 % studentů označilo úlohu jako snadnou.

Na základě konzultace s Odborným metodikem oblasti jsem přidala úkol č. 4, kdy dvojice položí své vymyšlené otázky jiné dvojici k vyřešení. Následně probíhala mezi studenty diskuze. Tato úloha byla studenty kvitována jako přínosná, obecně studenty baví skupinová práce či práce ve dvojicích. Opět ji označilo cca 70 % z nich jako úlohu snadnou.

Z výše uvedeného vyplývá, že práce s textem byla vhodně zvolenou aktivitou, studenti s percepcí textu neměli problém, dokázali s ním dále pracovat. Současně tento druh aktivity koresponduje s požadavky maturitní zkoušky, kdy mají studenti prokázat znalost klasických děl české i světové literatury. Do tohoto typu literatury dílo Williama Styrona bezpochyby patří.

Vzhledem k časové náročnosti a po poradě s Odborným metodikem oblasti jsem vypustila práci s druhým (neuměleckým) textem. Studenti se v mnoha případech k druhému textu, který se týkal druhů koncentračních táborů, vůbec nedostali. V tomto případě mi tudíž chybí vyhodnocení náročnosti.

Do pracovního listu jsem přidala méně časově náročný úkol č. 5, který spočívá v oblíbené práci s internetem, jedná se o vyhledávání konkrétních informací.

8. PRACOVNÍ LIST č. 7 – Práce s textem (metodika pro učitele)

1. úkol: Přečti si pozorně následující ukázkou.

Žáci mohou číst samostatně nebo společně, ve čtení se střídají a pak se k textu samostatně vrátí. Samotné práci s pracovním listem předchází výklad o Arnoštu Lustigovi a představení jeho literární tvorby s důrazem právě na dílo Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou.

„Prosím, apeluji na vás, jak zde stojíte jeden jako druhý, abyste pomohli zabránit, až budete na místě konečného řešení a stanete mimo tento náš svět, lživým výmyslům, které nás občas ještě stavějí do nepříznivého světla. Velmi nám na tom záleží. Pomluvy o naší říši a cílech, které sledujeme, nejsou možná tak nebezpečné, jak by se z mé řeči mohlo na první pohled zdát; ale jsou nám nepříjemné; připomínají blechu v kožichu čistokrevného psa, pijavici na rozjitřené ráně, vajíčka jedovaté mouchy nakladená do našich očí a uší. Každý stát žije podle svého učení, čím důslednější učení, tím pevnější říše. Naše teorie je snad z vašeho hlediska zaujata proti vaší rase; ale jednak se skutečně v některých případech vaše rasa ukázala nepřátelská mnohým našim snahám, a jednak není vyloučeno, že by se nemohla časem některá hlediska změnit. Právě váš příklad, vážení pánové, přece dokazuje, že lze na tomto poli úspěšně rozvíjet spolupráci bez mezer a rozporů. Další součinnosti tohoto druhu se nebudeme vyhýbat. Dnes jsou to vaše osoby a vaše peníze, zítra vaše nákladní automobily, benzín a letouny, zbraně i plyny a naši vojáci a lidé, na nichž oběma stranám záleží. Vy tam u vás víte, k čemu je dobrý hmyz, my zase známe, co je to plyn, kterým lze hmyz hubit, v přeneseném i vzácně přesném výkladu tohoto slova. Každý z vás se dožije nejvzácnější harmonie těchto prvků v lidských dějinách. Pracujte proto k našemu vzájemnému sblížení; šířte tam, kam pojedete, pravdu. Nemůže toho být nikdy dost. Vyzývám vás k tomu jako váš přítel a prosím vás o to jako člověk, který za vás odpovídá a jemuž se dostalo dočasné výsady řídit váš osud, jako byste byli vojáci, a sloužit vám, jako byste byli naši lidé nebo někdo, na kom nám záleží; opakují to jako důstojník, který si nade vše cení toho, čemu říkáme tak nevýstižně vojenská čest.“

2. úkol: Odpověz na otázky.

a) K čemu přirovnává Brenske údajné pomluvy o říši?

K bleše v kožichu čistokrevného psa, pijavici na rozjitřené ráně, vajíčku jedovaté mouchy.

b) Co znamenalo tzv. konečné řešení?

Vyhlazení židovského obyvatelstva.

c) K čemu Brenske ve svém monologu připodobňuje židovskou rasu?

Ke hmyzu.

d) V čem podle Brenskeho spočívá vzájemná spolupráce Němců a Židů?

Především v součinnosti v oblasti financí, v obchodě s benzínem, letouny, zbraněmi a plyny.

3. úkol: Vyhledej na internetu další knihy umělecké literatury s tematikou holocaustu (alespoň 3 české tituly, 3 tituly světové literatury):

Žáci samostatně vyhledávají informace, mohou použít učebnice, internet.

Možné odpovědi: Ladislav Fuks: Spalovač mrtvol, Ota Pavel: Smrt krásných srnců, Jiří Weill: Život s hvězdou, Anna Frank: Deník Anny Frankové, Robert Merle: Smrt je mým řemeslem, Heather Morrisová: Tatér z Osvětimi

4. úkol: Vypiš všechna písmena abecedy a následně k jednotlivým písmenům napiš pojmy související s tématem holocaust.

Tato metoda slouží pro rozvoj kreativních schopností vymýšlet nápady, rozvíjet fantazii a pro uvolnění myšlenkového potenciálu. Metoda spočívá ve vypsání si všech písmen abecedy a následném zápisu pojmů k hlavnímu tématu. Cílem je nalézt ke každému písmenu abecedy min. jednu asociaci, která začíná na stejné písmeno jako písmeno abecedy. Opět platí pravidlo, že není dobré se příliš odchylovat od hlavního problému. Vypsání pojmů (nejlépe podstatná jména, přídavná jména a slovesa) je důležité opět krátce vyhodnotit. Lze pojmy kategorizovat, ale je možné se jimi jen inspirovat a přemýšlet, proč vám vyvstaly na mysl právě tyto pojmy. Žáci pracují samostatně. Pokud nedokáží vymyslet slova na všechna písmena, zkonzultují se sousedem a ve dvojici se pokusí abecedu zkompletovat. Posléze s vyučujícím pojmy vyhodnotí a vysvětlí si případné nejasnosti, přičemž je rovněž kladen důraz na otázku, zda-li byla tvorba pojmů pro studenty obtížná či nikoliv a zejména pak proč.

A – antisemitismus, B – Březinka, C – cyklon B, D – Davidova hvězda, E – emigrace, F – fuhrer, G – ghetto, H – Hitler, I – Izák, J – judaismus, K – konečné řešení, L – Lustig, M – Mengele, N – Norimberské zákony, O – Osvětim, P – perzekuce, R – rasismus, S – Starý zákon, T – Terezín, U – utrpení, V – vyhlazovací tábor, W – Winton, Y – Yad Vashem, Z – zlo

5. úkol: Abecedu následně porovnej se svým spolužákem a diskutuj o tom, v čem jste se lišili či zda máte některé pojmy stejné – společné pojmy zakroužkuj.

Zdroj:

Arnošt Lustig: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (1964)

PRACOVNÍ LIST č. 7 – Práce s textem

1. úkol: Přečti si pozorně následující ukázkou.

„Prosím, apeluji na vás, jak zde stojíte jeden jako druhý, abyste pomohli zabránit, až budete na místě konečného řešení a stanete mimo tento náš svět, lživým výmyslům, které nás občas ještě stavějí do nepříznivého světla. Velmi nám na tom záleží. Pomluvy o naší říši a cílech, které sledujeme, nejsou možná tak nebezpečné, jak by se z mé řeči mohlo na první pohled zdát; ale jsou nám nepříjemné; připomínají blechu v kožichu čistokrevného psa, pijavici na rozjitřené ráně, vajíčka jedovaté mouchy nakladená do našich očí a uší. Každý stát žije podle svého učení, čím důslednější učení, tím pevnější říše. Naše teorie je snad z vašeho hlediska zaujata proti vaší rase; ale jednak se skutečně v některých případech vaše rasa ukázala nepřátelská mnohým našim snahám, a jednak není vyloučeno, že by se nemohla časem některá hlediska změnit. Právě váš příklad, vážení pánové, přece dokazuje, že lze na tomto poli úspěšně rozvíjet spolupráci bez mezer a rozporů. Další součinnosti tohoto druhu se nebudeme vyhýbat. Dnes jsou to vaše osoby a vaše peníze, zítra vaše nákladní automobily, benzín a letouny, zbraně i plyny a naši vojáci a lidé, na nichž oběma stranám záleží. Vy tam u vás víte, k čemu je dobrý hmyz, my zase známe, co je to plyn, kterým lze hmyz hubit, v přeneseném i vzácně přesném výkladu tohoto slova. Každý z vás se dožije nejvzácnější harmonie těchto prvků v lidských dějinách. Pracujte proto k našemu vzájemnému sblížení; šířte tam, kam pojedete, pravdu. Nemůže toho být nikdy dost. Vyzývám vás k tomu jako váš přítel a prosím vás o to jako člověk, který za vás odpovídá a jemuž se dostalo dočasné výsady řídit váš osud, jako byste byli vojáci, a sloužit vám, jako byste byli naši lidé nebo někdo, na kom nám záleží; opakuji to jako důstojník, který si nade vše cení toho, čemu říkáme tak nevýstižně vojenská čest.“

2. úkol: Odpověz na otázky.

- a) K čemu přirovnává Brenske údajné pomluvy o říši?
- b) Co znamenalo tzv. konečné řešení?
- c) K čemu Brenske ve svém monologu připodobňuje židovskou rasu?
- d) V čem podle Brenskeho spočívá vzájemná spolupráce Němců a Židů?

3. úkol: Vyhledej na internetu další knihy umělecké literatury s tematikou holocaustu (alespoň 3 české tituly, 3 tituly světové literatury):

4. úkol: Vypiš všechna písmena abecedy a následně k jednotlivým písmenům napiš pojmy související s tématem holocaust:

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

S touto aktivitou pracovalo 21 studentů, pracovní list prošel opět mírnými úpravami na základě zpětné reakce od studentů a po konzultaci s kolegy, Interním implementátorem.

Úkol č. 1 je založen na četbě textu, následně z něj vychází úkol č. 2.

Na otázky v úkolu č. 2 dokázalo správně a bez problémů odpovědět 86 % studentů, současně studenti hodnotili aktivitu jako snadnou (78 % z nich označili otázky jako snadné, nikdo nereferoval k otázkám jako k náročným).

Původní úkol č. 3 byl myšlenková mapa na pojem holocaust. Přestože tento úkol byl pro studenty snadný (83 % z nich bylo schopno uvést více než 5 pojmů), na základě doporučení mého kolegy, Interního implementátora, byl tento úkol vyměněn za úkol spočívající ve vyhledání informací na internetu a uvedení dalších knižních titulů s tematikou holocaustu. K této úpravě došlo také z toho důvodu, že na podobné bázi jako myšlenková mapa je založen úkol č. 4, kdy studenti vymýšlejí pojmy související s tematikou holocaustu na jednotlivá písmena abecedy. Současně tento úkol opět podpoří znalost českých a světových literárních děl, což je vhodné pro maturitní přípravu studentů.

Úkol č. 4 řešili studenti úspěšně. 32 % studentů dokázalo vymyslet pojmy na všechna písmena abecedy, zbylých 68 % mělo problém pouze s písmeny W, Y. (Písmena CH, Q, X byla z úkolu vyjmuta).

Úkol č. 5 navazuje na úkol předchozí, jedná se o úkol založený na konzultaci se spolužákem, vyhledávání společných pojmů. Tento úkol studenty bavil, všichni žáci se zapojili do porovnávání toho, jak úkol splnili a do následné diskuze.

9. PRACOVNÍ LIST č. 8 – Práce s textem (metodika pro učitele)

1. úkol: Přečti si následující ukázkou.

Čas utíkal, z rozpaků se podíval na náramkové hodinky. Bylo po deváté, určitě přijde o hlavní film, sakra! Nad městem už visel jarní soumrak. Ale když se znovu ohlédl, zůstal sedět. Vzlykala stále s tváří sklopenou k zemi, polykajíc slzy. Rozhodně se k ní naklonil. Vzpřímila se, jako by chtěla vyskočit a utéci. Vůbec už nerozuměl. Pokrčil bezradně rameny. „Jděte pryč!“ „Ale proč... Vždyť já...“ „Nic vám do mě není. Nechte mě, slyšíte!“ „Dobře... když nechcete, prosím!“ Zřejmě poblázněná holka, pomyslel si nahněvaně. Nechal ji a ona teď fňuká v parku na lavičce a přemýšlí o sebevraždě. Snad si chce nastroihat sirky do mléka, hu! Jak se naježila. Možná, že se dělá zajímavou jako všechny ženské. A já? To tak! Sbohem, slečinko, a na neshledanou, račte si ulevit, když s vámi není kloudná řeč. Já při tom nemusím asistovat. Vytáhl z kapsy další cigaretu, aby se uklidnil, nespokojen sám se sebou. Položil ji s obřadnou ležérností mezi rty a hmátl po sirkách. A současně rozhodně vstal. Ráznost pohybu ji měla poučit, že mu na ní nezáleží, ani co by se za nehet vešlo. Ulekla se. Vyskočila a postavila se v obranné poloze proti němu. Kufřík, který po celou dobu tak křečovitě tiskla k prsům, se jí vysmekl z prstů a udeřil o betonovou cestu. Ležel teď mezi nimi. Chtěl se vítězně zasmát jejímu hloupému zděšení a odtáhnout s pocity převahy, trochu ji pokořit, ale – když rozškrtl zápalku, strnul překvapením na místě a zamžikal zlekaně víčky. I v komíhavém světle, které klouzlo po dívčí postavě proti němu, si stačil povšimnout, že na pomačkaném kabátku je přišita jasně žlutá hvězda s černým nápisem vprostřed: JUDE.

Vydechl sevřeným hrdlem a naprázdno polkl. „Vy jste...?“ Ihned se odmlčel. Údivem si zapomněl zapálit cigaretu, zahodil sirku, až když ho spálila do prstu. Trčeli tu teď proti sobě, udivení a němí, dva drobné stíny pod hasnoucí oblohou. Přikývla hlavou skoro vzpurně. „Jsem. Co na tom? Teď jste se asi lekl vy. Bojíte se?“ „Nevím, proč bych se měl bát?“ Zdvihl ze země kufřík, postavil jej na lavičku, pohybuje se přitom loudavě, aby získal čas vyprostit se z překvapení. Sedla si opět vedle kufříku a obemkla jej rukou. Posadil se vedle ní, mnul si dlaní suchou tvář. Kufřík je od sebe odděloval. „Proč vlastně? Proč bych se měl bát?“ Potrásla hlavou. „Proč, proč! Doma vás nepoučili? Ani ve škole? Nedoporučuje se vám přece stýkat s takovými, jako jsem já. Vy to nevíte?“ Neodpověděl. Zaslechl vedle sebe její dech. Pozdvihla tvář a hleděla do temné oblohy už klidná. Zapřel lokty o kolena a mlčel a pohnul se, až když zaslechl její přitlumený hlas. „Já bych mohla vyprávět celé hodiny. Když jsem byla malá, dělala jsem nemocnou, abych nemusela do školy... někdy. Měla jsem strach z matematiky. Nemám na ni hlavu. Teď už bych se jí nebála, teď už ne. Já vlastně nikam nesmím. Ani do kina...“ Podvědomě se dotkl náprsní tašky, v níž měl lístek, ale rychle stáhl ruku zpět. Stejně je už pozdě, zjistil kupodivu bez lítosti. „...možná že ani sem do parku. Spiš ne než ano, už ani nevím. Teď už je to jedno. Tak – už víte všechno, můžete zase jít.“ „A vy?“ „Co já?“ „Vy nepůjdete domů?“ „Ne.“ „Proč?“ „Protože... ještě nechci!“ řekla nevrle. „Proč vás to zajímá? Nestarejte se o mě. Jsem prašivá.“ „Neříkejte to,“ přerušil ji. „Já si to přece nemyslím.“ Zahanbeně sklopila hlavu a oddychla si. „Nezlobte se,“ řekla už měkčeji. „Bylo by zlé,

kdybyste si to myslel. Mohl byste mě nechat sebrat.“ Otrásla se náhlým chladem a schoulila se ve svém kabátku. „Začíná být chladno. Abyste se tu nenastydl. Proč už vlastně nejdete?“ „Protože také nechci,“ odsekl. „A nejsem malé dítě.“

2. úkol:

Tato aktivita je zaměřena na aktivní práci s textem, žáci pracují samostatně, vyhledávají odpovědi na konkrétní otázky.

2a) Odpověz na následující otázky:

- a) V jakém ročním období se příběh odehrává? **Na jaře**
- b) Kde se seznámili hlavní hrdinové příběhu? **V parku**
- c) Čeho se dívka lekla? **Když se chlapec rychlým pohybem zvedl z lavičky**
- d) Proč se zalekl chlapec? **Lekl se žluté hvězdy s nápisem JUDE na dívčině kabátu**
- e) Ze kterého předmětu měla dívka ve škole strach? **Z matematiky**

2b) Vytvořte dvojice a zformulujte ještě otázky, na něž se dá v textu nalézt odpověď. Následně položte otázky jiné dvojici a porovnejte jejich odpověď s vámi očekávanou odpovědí.

Žáci dále pracují s ukázkou. Hledají informace, na které se lze zeptat. Tvoří otázky – např.: V kolik hodin se hlavní protagonisté příběhu potkali? Jak se dívka vyhýbala škole, když byla malá? Jak se změnil dívčin vztah ke škole?

3. úkol:

Zkuste příběh převyprávět/přepsat vlastními slovy. Poté si svoji verzi porovnejte s původní verzí a všimněte si, v čem se vaše verze shodovala s původní a v čem se od ní lišila. Zamyslete se a napište důvody, proč jste si některé popsané prvky textu pamatovali a jiné ne. Na základě vaší úvahy vytvořte doporučení pro jiné žáky, jak si dobře zapamatovat text.

Tato aktivita je individuální, předpokládám, že splnění úkolu se může u jednotlivých žáků lišit. Žáky touto aktivitou vedeme ke komplexnějšímu zapamatování textu a k zamyšlení, jak jejich paměť funguje. Vycházím z toho, že jsem se žáky zhlédla filmovou adaptací díla.

4. úkol:

Co se vám vybaví, když se řekne pojem Norimberské zákony?

Žáci mohou odpovídat heslovitě, jedná se o metodu brainstormingu. Jejich odpovědi mohou být následující: nacismus, Hitler, Norimberk, 1935, zákon na ochranu německé krve, zákon o říšském občanství, omezování práv, Židé, označení hvězdou, Davidova hvězda atd.

Po tomto úkolu může následovat diskuze na dané téma.

Zdroje:

Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma (1982)

PRACOVNÍ LIST č. 8 – Práce s textem

1. úkol: Přečti si následující ukázkou.

Čas utíkal, z rozpaků se podíval na náramkové hodinky. Bylo po deváté, určitě přijde o hlavní film, sakra! Nad městem už visel jarní soumrak. Ale když se znovu ohlédl, zůstal sedět. Vzlykala stále s tváří sklopenou k zemi, polykajíc slzy. Rozhodně se k ní naklonil. Vzpřímila se, jako by chtěla vyskočit a utéci. Vůbec už nerozuměl. Pokrčil bezradně rameny. „Jděte pryč!“ „Ale proč... Vždyť já...“ „Nic vám do mě není. Nechte mě, slyšíte!“ „Dobře... když nechcete, prosím!“ Zřejmě poblázněná holka, pomyslel si nahněvaně. Nechal ji a ona teď fňuká v parku na lavičce a přemýšlí o sebevraždě. Snad si chce nastrouhat sirky do mléka, hu! Jak se naježila. Možná, že se dělá zajímavou jako všechny ženské. A já? To tak! Sbohem, slečinko, a na neshledanou, račte si ulevit, když s vámi není kloudná řeč. Já při tom nemusím asistovat. Vytáhl z kapsy další cigaretu, aby se uklidnil, nespokojen sám se sebou. Položil ji s obřadnou ležérností mezi rty a hmátl po sirkách. A současně rozhodně vstal. Ráznost pohybu ji měla poučit, že mu na ní nezáleží, ani co by se za nehet vešlo. Ulekla se. Vyskočila a postavila se v obranné poloze proti němu. Kufřík, který po celou dobu tak křečovitě tiskla k prsům, se jí vysmekl z prstů a udeřil o betonovou cestu. Ležel teď mezi nimi. Chtěl se vítězně zasmát jejímu hloupému zděšení a odtáhnout s pocity převahy, trochu ji pokořit, ale – když rozškrtl zápalku, strnul překvapením na místě a zamžikal zlekaně víčky. I v komíhavém světle, které klouzlo po dívčí postavě proti němu, si stačil povšimnout, že na pomačkaném kabátku je přišita jasně žlutá hvězda s černým nápisem vprostřed: JUDE.

Vydechl sevřeným hrdlem a naprázdno polkl. „Vy jste...?“ Ihned se odmlčel. Údivem si zapomněl zapálit cigaretu, zahodil sirku, až když ho spálila do prstu. Trčeli tu teď proti sobě, udivení a němí, dva drobné stíny pod hasnoucí oblohou. Přikývla hlavou skoro vzpurně. „Jsem. Co na tom? Teď jste se asi lekl vy. Bojíte se?“ „Nevím, proč bych se měl bát?“ Zdvihl ze země kufřík, postavil jej na lavičku, pohybuje se přitom loudavě, aby získal čas vyprostit se z překvapení. Sedla si opět vedle kufříku a obemkla jej rukou. Posadil se vedle ní, mnul si dlaní suchou tvář. Kufřík je od sebe odděloval. „Proč vlastně? Proč bych se měl bát?“ Potřásla hlavou. „Proč, proč! Doma vás nepoučili? Ani ve škole? Nedoporučuje se vám přece stýkat s takovými, jako jsem já. Vy to nevíte?“ Neodpověděl. Zaslechl vedle sebe její dech. Pozdvihla tvář a hleděla do temné oblohy už klidná. Zapřel lokty o kolena a mlčel a pohnul se, až když zaslechl její přitlumený hlas. „Já bych mohla vyprávět celé hodiny. Když jsem byla malá, dělala jsem nemocnou, abych nemusela do školy... někdy. Měla jsem strach z matematiky. Nemám na ni hlavu. Teď už bych se jí nebála, teď už ne. Já vlastně nikam nesmím. Ani do kina...“ Podvědomě se dotkl náprsní tašky, v níž měl lístek, ale rychle stáhl ruku zpět. Stejně je už pozdě, zjistil kupodivu bez lítosti. „...možná že ani sem do parku. Spíš ne než ano, už ani nevím. Teď už je to jedno. Tak – už víte všechno, můžete zase jít.“ „A vy?“ „Co já?“ „Vy nepůjdete domů?“ „Ne.“ „Proč?“ „Protože... ještě nechci!“ řekla nevrle. „Proč vás to zajímá? Nestarejte se o mě. Jsem prašivá.“ „Neříkejte to,“ přerušil ji. „Já si to přece nemyslím.“ Zahanbeně sklopila hlavu a oddychla si. „Nezlobte se,“ řekla už měkčeji. „Bylo by zlé,

kdybyste si to myslel. Mohl byste mě nechat sebrat.“ Otřásla se náhlým chladem a schoulila se ve svém kabátku. „Začíná být chladno. Abyste se tu nenastydl. Proč už vlastně nejdete?“ „Protože také nechci,“ odsekl. „A nejsem malé dítě.“

2. úkol:

2a) Odpověz na následující otázky:

- a) V jakém ročním období se příběh odehrává?
- b) Kde se seznámili hlavní hrdinové příběhu?
- c) Čeho se dívka lekla?
- d) Proč se zalekl chlapec?
- e) Ze kterého předmětu měla dívka ve škole strach?

2b) Vytvořte dvojice a zformulujte ještě nějaké otázky, na něž se dá v textu nalézt odpověď. Následně položte otázky jiné dvojici a porovnejte jejich odpověď s vámi očekávanou odpovědí.

3. úkol:

Zkuste příběh převyprávět/přepsat vlastními slovy. Poté si svoji verzi porovnejte s původní verzí a všimněte si, v čem se vaše verze shodovala s původní a v čem se od ní lišila. Zamyslete se a napište důvody, proč jste si některé popsané prvky textu pamatovali a jiné ne. Na základě vaší úvahy vytvořte doporučení pro jiné žáky, jak si dobře zapamatovat text.

4. úkol:

Co se vám vybaví, když se řekne pojem Norimberské zákony?

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Celkový počet studentů, kteří pracovali s tímto pracovním listem, byl 20. Vzhledem k časové náročnosti tohoto pracovního listu došlo k jeho úpravě. Pracovní list byl původně založen na práci se dvěma texty. Na základě doporučení Odborného metodika oblasti a vzhledem k tomu, že první (umělecký) text je celkem dlouhý, byl druhý text zcela vypuštěn. V hodině jsme vypracovat celý pracovní list vůbec nestihli. Upravila jsem současně otázky k uměleckému textu, respektive přidala jsem 2 úkoly vztahující se k tomuto textu.

Úkol č. 1 spočívá ve čtení textu, explicitně z něj vycházejí úkoly 2 a 3.

Úkol č. 2 je rozdělen na dvě podotázky. V úloze 2a) žáci odpovídají na pět otázek vztahujících se k přečtenému textu. Vzhledem k tomu, že otázky jsou položeny tak, aby mohli studenti odpovědět jedním slovem nebo jednoduchou větou, nečinil úkol žákům sebemenší problém. Na všechny otázky odpovědělo všech 20 studentů (tedy 100 %) správně. V úloze 2b) jde o tvorbu podobných otázek, na které je možno v textu nalézt odpověď. Studenti tentokrát pracují ve dvojicích, přesto pro ně nebyl tento úkol zcela jednoduchý. 20 % - dvě dvojice byly schopny vytvořit další tři otázky, 50 % - pět dvojic vytvořilo otázky dvě a 30 % - tři dvojice dokázaly zformulovat otázku pouze jednu.

Úkol č. 3 spočívající v převyprávění příběhu nečinil studentům problém, a to především proto, že jsme o díle detailně hovořili v jedné z předcházejících hodin. Zajímavé je, že každý student považuje za důležité jiné informace. Všichni studenti tento úkol splnili, ovšem v rozdílném rozsahu a kvalitě. Je dobré, když na tento úkol navazuje společná diskuze.

Úkol č. 4 již nevychází z úvodního textu, ale obsahově s ním souvisí. Studenti měli uvést, co se jim vybaví v souvislosti s pojmem Norimberské zákony, jedná se o úlohu evokační. 25 % studentů dokázalo uvést rok vydání Norimberských zákonů i jejich obsah, 65 % studentů mělo povědomí o obsahu těchto zákonů, ale nedokázali ho zcela přesně vysvětlit, 10 % studentů nedokázalo uvést o Norimberských zákonech žádnou informaci.

Tento pracovní list prošel nejvýraznější úpravou.

10. PRACOVNÍ LIST č. 9 – Práce s textem (metodika pro učitele)

1. úkol: Co víš o spisovateli Otu Pavlovi?

Studenti uvádějí informace, které si pamatují z výkladové hodiny – např. Ota Pavel byl židovského původu, působil jako sportovní reportér, účastnil se olympijských her v Innsbrucku, trpěl duševní chorobou, měl dva starší bratry...

2. úkol: Poznáš, z jakého filmu je tato fotografie a kdo je na ní zachycen?

Žáci uvedou, že fotografie pochází z filmu Smrt krásných srnců a že je na ní zachycena rodina pana Leo Poppera. Se žáky jsme film zhlédli v rámci výuky.

3. úkol: Přečti si následující ukázkou:

Samotné práci s pracovním listem předcházela výklad o Otu Pavlovi a představení jeho literární tvorby s důrazem právě na dílo Smrt krásných srnců. Žáci pracují s textem, vyhledávají požadované informace a dávají si je do souvislostí v kontextu celého příběhu.

„Karle, kde je Holan? Je tam kapitální kus, srnec jako tele.“

„Já bych to pane nedělal. Odpoledne tady šli Němci někam do hájovny. Celá skupina. Měli na krku malé kulometry.“

„Říkal jsi, že mi ho půjčíš, toho svého psa.“

„Když s vámi půjde. Holane!“

Holan vylezl zpod dříví. Stoupl si a díval se na Proška.

„Půjdeš s ním a budeš dělat, co ti řekne! Rozumíš?“ A k tatínkovi: „Nakonec mu vezmete hlavu do dlaní a řeknete: Holane, běž!“

Máma naložila kus srnce do takové krásné kamenné štoudve a dělala mým bráškům Hugovi a Jirkovi omáčky a bifteky, což byla její veliká specialita. Kluci se cpali na příští léta, aby vydrželi Terezín, Osvětim, Mauthausen a pochody smrti v třicetistupňových mrazech a nošení kamenů do mauthausenských schodů v třicetistupňových vedrech a všechny ty krásné věcičky, které pro ně připravili Němci. Hugo se vrátil celkem dobrý. Jirka se vrátil z Mauthausenu a měl čtyřicet kilo a půl roku umíral od hladu a utrpení, než začal znovu žít. Nikdy mi o tom moc nevyprávěl, jenom jednou, a když jsme mluvili o tom srnci, řekl: „Možná, že ten srnec mi zachránil zrovna život. Možná že ty poslední kusy pořádného masa mi vystačily akorát do konce.“

4. úkol: Odpověz na následující otázky:

- a) **K jakému úkolu byl Holan speciálně vycvičen?**
K lovení srnců.
- b) **Proč chtěl tatínek půjčit od Proška Holana?**
Aby mu ulovil srnce a mohl tak nakrmit své chlapce kvalitním masem a připravit je tak na koncentrační tábor.
- c) **Proč Prošek tatínkovi rozmlouval jeho záměr?**
Protože se v blízkosti pohybovali Němci s kulomety.
- d) **Jak se jmenovali dva tatínkovi synové, kteří jsou zmíněni v ukázce?**
Hugo a Jiří
- e) **Které koncentrační tábory kluci přežili?**
Terezín, Osvětim, Mauthausen a pochod smrti.
- f) **V jaké kondici se kluci vrátili po válce domů?**
Hugo v dobré kondici, Jirka na pokraji smrti.
- g) **Najdi v ukázce použití ironie.**
...ty krásné věcičky, které pro ně připravili Němci...

5. úkol: Přečti si text a barevně v něm označ informace, které tě překvapily, zaujaly/šokovaly nebo ti přišly důležité/zajímavé. Žáci v textu barevně vyznačí informace, které je z výše uvedených důvodů zaujaly.

Malého Otu nejvíce ovlivnil jeho otec, židovský obchodní cestující Leo Popper. Později jedna ze svérázných postav Pavlových povídek. Během druhé světové války – po transportu otce a obou starších bratrů Jiřího a Huga do koncentračního tábora – žil Otto jen s matkou, která nebyla židovského původu. Jejich domovem se stal Buštěhrad na Kladensku.

„Jako student byl průměrný, ale slohově, říkal češtinář, výborný,“ byl podle jeho někdejšího spolužáka Antonína Tatička Pavlův spisovatelský talent rozpoznatelný už na obecné škole.

Ota Pavel se ale viděl spíše jako špičkový hokejista. Dotáhl to až do dorostu Sparty. Jenže kvůli častým nemocem musel skončit. Ke sportu se vrátil později jako novinář, i jeho první kniha – Dukla mezi mrakodrapy – byla ze sportovního prostředí.

Vyšla v polovině šedesátých let po zimních olympijských hrách v Innsbrucku, kde u něj naplno propukla maniodepresivní psychóza (dnes označovaná jako bipolární afektivní porucha). Pokusil se podpálit horské stavení. „Na olympiádě v Innsbrucku jsem se zbláznil. Zatáhl se mi mozek, jako kdyby přišla mlha z Alp,“ popsal později tehdejší ataku.

Své povídky tak tvořil v neustálém střídání lepších časů a pobytů v psychiatrické léčebně. Do sportovního prostředí zabrousil ještě v Plné bedně šampaňského nebo Pohádce o Raškovi. Mezitím se vracel do dětství při psaní autobiografických próz.

„Vytváří iluzi, že jde jenom o vzpomínky, ale dával si pečlivě záležet na tom, aby jeho prózy hovořily i o hlubších smyslech lidské existence,“ pokouší se literární vědec Pavel Janoušek postihnout, v čem tkví čtenářská přitažlivost Pavlových příběhů.

V roce 1971 vydal Smrt krásných srnců, o tři roky později vyprávěl Jak jsem potkal ryby. Lásku k rybám a řece Berounce, „ve které tenkrát plavaly štiky jako krokodýlové a na mělčinách se v řasách převalovali tlouští a parmy jak polena“, si vypěstoval díky převozníkovi Karlu Proškovi. V jeho někdejší domku v Luhu pod Branovem je dnes pamětní síň. Nedaleko rybníku v Buštěhradě, kde Pavel zase lovil ryby se svým otcem v povídce Kapři pro wehrmacht, stojí muzeum nesoucí spisovatelovo jméno.

6. úkol: Informace, které sis v textu barevně vyznačil, opiš do levého sloupečku tabulky, do pravého sloupečku vysvětl, proč sis je vybral.

Aktivita je individuální. Studenti budou mít zřejmě různý počet vybraných informací a budou se lišit i ve výběru důležitých informací. Po splnění aktivity proběhne za vedení vyučujícího zpětná vazba – studenti budou sdělovat své odpovědi, zdůvodňovat je a porovnávat.

Dvojitý zápisník

Citace z textu <i>(důležitá/zajímavá/šokující informace)</i>	Komentář <i>(zdůvodnění – proč jsem si danou informaci vybral)</i>
1.	
2.	
3.	

Zdroje:

https://1gr.cz/fotky/idnes/20/074/cl8h/JB84441c_27507_pd_47x33cm.jpg

<https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3131948-pred-90-lety-se-narodil-ota-pavel-potkal-ryby-sport-i-dusevni-nemoc>

Ota Pavel: Smrt krásných srnců (1971)

PRACOVNÍ LIST č. 9 – Práce s textem

1. úkol: Co víš o spisovateli Otu Pavlovi?

2. úkol: Poznáš, z jakého filmu je tato fotografie a kdo je na ní zachycen?

3. úkol: Přečti si následující ukázkou:

„Karle, kde je Holan? Je tam kapitální kus, srnec jako tele.“

„Já bych to pane nedělal. Odpoledne tady šli Němci někam do hájovny. Celá skupina. Měli na krku malé kulometry.“

„Říkal jsi, že mi ho půjčíš, toho svého psa.“

„Když s vámi půjde. Holane!“

Holan vylezl zpod dříví. Stoupl si a díval se na Proška.

„Půjdeš s ním a budeš dělat, co ti řekne! Rozumíš?“ A k tatínkovi: „Nakonec mu vezmete hlavu do dlaní a řeknete: Holane, běž!“

Máma naložila kus srnce do takové krásné kamenné štoudve a dělala mým bráškům Hugovi a Jirkovi omáčky a bifteky, což byla její veliká specialita. Kluci se cpali na příští léta, aby vydrželi Terezín, Osvětim, Mauthausen a pochody smrti v třicetistupňových mrazech a nošení kamenů do mauthausenských schodů v třicetistupňových vedrech a všechny ty krásné věcičky, které pro ně připravili Němci. Hugo se vrátil celkem dobrý. Jirka se vrátil z Mauthausenu a měl čtyřicet kilo a půl roku umíral od hladu a utrpení, než začal znovu žít. Nikdy mi o tom moc nevyprávěl, jenom jednou, a když jsme mluvili o tom srnci, řekl: „Možná, že ten srnec mi

zachránil zrovna život. Možná že ty poslední kusy pořádného masa mi vystačily akorát do konce.“

4. úkol: Odpověz na následující otázky:

- a) K jakému úkolu byl Holan speciálně vycvičen?**
- b) Proč chtěl tatínek půjčit od Proška Holana?**
- c) Proč Prošek tatínkovi rozmlouval jeho záměr?**
- d) Jak se jmenovali dva tatínkovi synové, kteří jsou zmíněni v ukázce?**
- e) Které koncentrační tábory kluci přežili?**
- f) V jaké kondici se kluci vrátili po válce domů?**
- g) Najděte v ukázce použití ironie.**

5. úkol: Přečti si text a barevně v něm označ informace, které tě překvapily, zaujaly/šokovaly nebo ti přišly důležité/zajímavé.

Malého Otu nejvíce ovlivnil jeho otec, židovský obchodní cestující Leo Popper. Později jedna ze svérázných postav Pavlových povídek. Během druhé světové války – po transportu otce a obou starších bratrů Jiřího a Huga do koncentračního tábora – žil Otto jen s matkou, která nebyla židovského původu. Jejich domovem se stal Buštěhrad na Kladensku.

„Jako student byl průměrný, ale slohově, říkal češtinář, výborný,“ byl podle jeho někdejšího spolužáka Antonína Tatička Pavlův spisovatelský talent rozpoznatelný už na obecné škole.

Ota Pavel se ale viděl spíše jako špičkový hokejista. Dotáhl to až do dorostu Sparty. Jenže kvůli častým nemocem musel skončit. Ke sportu se vrátil později jako novinář, i jeho první kniha – Dukla mezi mrakodrapy – byla ze sportovního prostředí.

Vyšla v polovině šedesátých let po zimních olympijských hrách v Innsbrucku, kde u něj naplno propukla maniodepresivní psychóza (dnes označovaná jako bipolární afektivní porucha). Pokusil se podpálit horské stavení. „Na olympiádě v Innsbrucku jsem se zbláznil. Zatáhl se mi mozek, jako kdyby přišla mlha z Alp,“ popsal později tehdejší ataku.

Své povídky tak tvořil v neustálém střídání lepších časů a pobytů v psychiatrické léčebně. Do sportovního prostředí zabrousil ještě v Plně bedně šampaňského nebo Pohádce o Raškovi. Mezitím se vracel do dětství při psaní autobiografických próz.

„Vytváří iluzi, že jde jenom o vzpomínky, ale dával si pečlivě záležet na tom, aby jeho prózy hovořily i o hlubších smyslech lidské existence,“ pokouší se literární vědec Pavel Janoušek postihnout, v čem tkví čtenářská přitažlivost Pavlových příběhů.

V roce 1971 vydal Smrt krásných srnců, o tři roky později vyprávěl Jak jsem potkal ryby. Lásku k rybám a řece Berounce, „ve které tenkrát plavaly štiky jako krokodýlové a na mělčinách se v řasách převalovali tlouští a parmy jak polena“, si vypěstoval díky převozníkovi Karlu Proškovi. V jeho někdejší domku v Luhu pod Branovem je dnes pamětní síň. Nedaleko rybníku v Buštěhradě, kde Pavel zase lovil ryby se svým otcem v povídce Kapři pro wehrmacht, stojí muzeum nesoucí spisovatelovo jméno.

6. úkol: Informace, které sis v textu barevně vyznačil, opiš do levého sloupce tabulky, do pravého sloupce vysvětl, proč sis je vybral.

Dvojitý zápisník

Citace z textu	Komentář
<i>(důležitá/zajímavá/šokující informace)</i>	<i>(zdůvodnění – proč jsem si danou informaci vybral)</i>
1.	
2.	
3.	

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérií.

Studentů pracujících s touto aktivitou: 18

Úkol č. 1 byl do pracovního listu přidán dodatečně na doporučení mého kolegy, Interního implementátora, po ověření pracovního listu. Jedná se úkol evokační, motivační. Práce s pracovním listem následovala po výkladové hodině, během které jsme se seznámili s životem a dílem Oty Pavla, a po zhlédnutí filmu Smrt krásných srnců. Studenti by měli tudíž mít dostatek vstupních informací, aby dokázali na tento úkol odpovědět a ověřit tak, co si o autorovi a jeho díle zapamatovali.

Úkol č. 2 spočíval v práci s fotografií. Studenti měli poznat, z jakého filmu obrázek pochází a kdo je na něm zachycen. Vzhledem k tomu, že jsme film v předchozí hodině zhlédli, neměli s řešením tohoto úkolu téměř žádný problém. Správně odpovědělo 83 % studentů, zbylých 17 % dokázalo poznat film, ale činilo jim potíže uvést konkrétní postavy.

Úkol č. 3 představuje čtení ukázky, z tohoto úkolu vychází opět úkol následující.

Úkol č. 4 spočívá ve vyhledávání informací v předchozím, uměleckém textu. Vyhledat požadované informace a správně odpovědět na všechny otázky dokázalo 67 % studentů, 11 % studentů nezvládlo odpovědět na jednu otázku, 17 % neodpovědělo na 2 otázky, 5 % - 1 student dokázal správně zodpovědět pouze tři otázky (odpovědi na čtyři otázky nenašel).

Úkol č. 5 a č. 6 spolu velice úzce souvisí. Jedná se opět o práci s textem a následně o percepci daného textu. Studenti měli vyhledávat informace, které je v souvislosti se spisovatelem O. Pavlem překvapily/šokovaly. 55 % studentů bylo schopno oba dva úkoly splnit bez problémů, konkrétně tedy vyznačit v textu dané informace a následně je zapsat do tabulky a okomentovat důvody, které vedly k jejich výběru, 33 % žáků vyznačilo dané informace v textu, ale následně nedokázalo vysvětlit důvody svého výběru. 22 % žáků úkol nestihlo vypracovat. Pohlídala jsem si čas, aby bylo možno vyvolat na konci hodiny diskuzi ohledně úkolu č. 5 a č. 6. Studenti, kteří úkol nestihli splnit, tak měli možnost odpovědět ústně. Na informacích týkajících se O. Pavla a jsou překvapivé se studenti téměř 100 % shodli.

Z pracovního listu byl vypuštěn úkol s obrázkem – žlutou Davidovou hvězdou. Učinila jsem tak po dohodě s Odborným metodikem oblasti, úkol by byl v tomto případě nadbytečný a zvýšil by tak už celkem velkou časovou náročnost této aktivity.

11. PRACOVNÍ LIST č. 10 – Práce s textem (metodika pro učitele)

1. úkol: Poznáš, z jakého filmu je tato fotografie a kdo je na ní zachycen?

Žáci uvedou, že fotografie pochází z filmu *Spalovač mrtvol* a že je na ní zachycena rodina pana Kopfrkingla – pan Kopfrkingl, jeho žena Marie a děti Mili a Zina. Se žáky jsme film zhlédli v rámci výuky.

2. úkol: Pozorně si přečti text.

Žáci mohou číst samostatně nebo společně, ve čtení se střídají a pak se k textu samostatně vrátí.

V rakvi se objevila ostrá bledá vyhublá tvář v parádní zelenošedé uniformě. Na prsou měla železný kříž, brigádýrku a bílé rukavičky. V knoflíkové dírce snítka vavřínu. Jiná snítka, snad myrta, ležela na rukou zkřížených na břiše. „Je to pan Ernst Wagner,“ řekl pan Kopfrkingl chlapci, který se chvěl jak jehně a zoufale si mačkal ruce, „SS Sturmbannführer... měl rád národ a hudbu, bude pohřben za zvuků Wagnerova Parsifala. Tak ten tvůj boxer bude mlátit Němce,“ smutně se usmál pan Kopfrkingl na zděšeného syna, „násilníky, vetřelce. Tys mu asi řekl, že máš rád sladkosti, že tě zve do cukráren, vid'... Koukni, tenhle pan Wagner je čistokrevný Němec. Žádná změkčilá, zženštilá duše... čistý původ. Ohne Rücksicht auf den Dienstgrad muss jeder SS-Angehörige den Abstammungsnachweis erbringen, wenn er sich verloben oder verheiraten will, tak zní říšský zákon, víš, co to je česky... inu, že každý příslušník SS se musí bez ohledu na svou hodnotu vykázt původem, když se chce zasnoubit nebo ženit... Zákony jsou proto, aby lidem pomáhaly...“ pan Kopfrkingl se usmál a pak řekl: „Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl k němu? Lehl k němu a v pondělí ses s ním za zvuků toho Parsifala roztavil?“ A s nepřítli veselým úsměvem vzal železnou tyč, která ležela v koutě u výklenku se záclonou, povalil chlapce na kolena, rozkročil

se nad ním v těch svých černých vysokých botách a klopeném klobouku se šňůrou a pérem a utloukl ho tyčí. Pak jej zdvihl ze země, strčil do rakve k esesákovi, rakev byla, jaká má být, vysoká a široká, vešli se tam oba jako nesourodí bratři, zatloukl rakev kleštičkami, prohlédl tyč i dlažky, jsou-li čisté, poopravil klobouk... a šel. „Smrt sbližuje“ řekl si s rukou v kapse na kleštičkách, „v lidském popelu není rozdíl. Jestli je to popel německého Sturmbannführera nebo čtvrtěčného židovského chlapce, to je jedno. Chudák chlapec,“ řekl si, „jak by byl jinak v životě trpěl, čeho jsem to dobré dítě ušetřil. Už teď by ho nevzali do německých škol a do Hájot, natož až přijde nový, šťastný řád. Škoda jen, že jsem ho ještě nemohl vyfotografovat ...“

(...) Za čtyři dni potom došel pan Kopfrkingl na německou kriminálku a ohlásil, že pohřešuje šestnáctiletého syna.

3. úkol: Na základě výchozího textu vyber správnou odpověď:

Žáci na základě výchozího textu samostatně vyberou a zaškrtnou správnou odpověď. Při společné kontrole s vyučující/m si společně na základě textu řeknou a vysvětlí správné varianty.

- a) Pan Kopfrkingl pohřbil svého syna společně s německým boxerem.
ANO/NE
- b) Pan Kopfrkingl svého syna ubil tyčí.
ANO/NE
- c) Pan Kopfrkingl se šel udat na policii.
ANO/NE
- d) Pan Kopfrkingl svého syna vyfotografoval, než ho uložil do rakve.
ANO/NE
- e) Děj příběhu je zasazen do období protektorátu.
ANO/NE

4. úkol: Na základě výchozího textu odpověz na otázky. Dotvoř další otázky, na které se dá odpověď najít v textu. Zkontroluj si splnění úkolu se spolužáky ve skupině. Vytvořili jste některé otázky k textu shodné?

Žáci samostatně písemně odpovídají na základě vyhledávání ve výchozím textu. Poté si se spolužáky ve skupině (maximálně čtyřčlenné, určí vyučující) zkontrolují splnění úkolu, navzájem si pokládají další otázky, zjišťují, zda některé vytvořili shodně. Na závěr úkolu proběhne zpětná vazba společně s vyučující/m. Cílem je práce s textem, vyhledání konkrétních odpovědí přímo v něm, formulace otázek, vztahujících se k textu.

- a) Jak se jmenoval syn pana Kopfrkingla? **Mili.**
- b) Za jak dlouho po Miliho smrti šel Kopfrkingl na kriminálku? **Za čtyři dny.**
- c) Kdo byl v rakvi, do které Kopfrkingl uložil svého syna? **Německý voják s čistým původem.**

- 5. úkol: Zkus příběh převyprávět/přepsat vlastními slovy. Poté si svoji verzi porovnej s původní verzí a všimni si, v čem se tvoje verze shodovala s původní a v čem se od ní lišila. Zamysli se a napiš důvody, proč sis některé popsané prvky textu pamatoval a jiné ne. Na základě své úvahy vytvoř doporučení pro jiné žáky, jak si dobře zapamatovat text.**

Tato aktivita je individuální. Splnění úkolu se může u jednotlivých žáků lišit. Žáky touto aktivitou vedeme ke komplexnějšímu zapamatování textu a k zamyšlení, jak jejich paměť funguje.

Poznámka: zpětná vazba společně s vyučující/m může probíhat po každém splněním úkolu nebo až v závěru po splnění všech úkolů, záleží na situaci v konkrétní třídě. Ve zbylém čase může proběhnout diskuse k tématu. Vycházím z předpokladu, že jsme společně se žáky zhlédli filmovou adaptaci a četli ukázkou.

Zdroje:

<https://a2larm.cz/wp-content/uploads/2021/01/spalova%C4%8D-750x430.jpg>

Ladislav Fuks: Spalovač mrtvol (1967)

PRACOVNÍ LIST č. 10 – Práce s textem

1. úkol: Poznáš, z jakého filmu je tato fotografie a kdo je na ní zachycen?

Zakroužkuj číslo, jak moc jsi si jistý správností své odpovědi u otázky č. 1: 0 = jsem si absolutně nejistý, 10 = jsem si absolutně jistý.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. úkol: Pozorně si přečti text.

V rakvi se objevila ostrá bledá vyhublá tvář v parádní zelenošedé uniformě. Na prsou měla železný kříž, brigádýrku a bílé rukavičky. V knoflíkové dírcce snítka vavřínu. Jiná snítka, snad myrta, ležela na rukou zkřížených na břiše. „Je to pan Ernst Wagner,“ řekl pan Kopfrkingl chlapci, který se chvěl jak jehně a zoufale si mačkal ruce, „SS Sturmbannführer... měl rád národ a hudbu, bude pohřben za zvuků Wagnerova Parsifala. Tak ten tvůj boxer bude mlátit Němce,“ smutně se usmál pan Kopfrkingl na zděšeného syna, „násilníky, vetřelce. Tys mu asi řekl, že máš rád sladkosti, že tě zve do cukráren, vid’... Koukni, tenhle pan Wagner je čistokrevný Němec. Žádná změkčilá, zženštilá duše... čistý původ. Ohne Rücksicht auf den Dienstgrad muss jeder SS-Angehörige den Abstammungsnachweis erbringen, wenn er sich verloben oder verheiraten will, tak zní říšský zákon, víš, co to je česky... inu, že každý příslušník SS se musí bez ohledu na svou hodnost vykázat původem, když se chce zasnoubit nebo ženit... Zákony jsou proto, aby lidem pomáhaly...“ pan Kopfrkingl se usmál a pak řekl: „Má rakev, jaká má být, dost vysokou a širokou, co, Mili, aby sis lehl k němu? Lehl k němu a v pondělí ses s ním za zvuků toho Parsifala roztavil?“ A s nepříliš veselým úsměvem vzal železnou tyč, která ležela v koutě u výklenku se záclonou, povalil chlapce na kolena, rozkročil

se nad ním v těch svých černých vysokých botách a klopeném klobouku se šňůrou a pérem a utloukl ho tyčí. Pak jej zdvihl ze země, strčil do rakve k esesákovi, rakev byla, jaká má být, vysoká a široká, vešli se tam oba jako nesourodí bratři, zatloukl rakev kleštičkami, prohlédl tyč i dlažky, jsou-li čisté, poopravil klobouk... a šel. „Smrt sbližuje“ řekl si s rukou v kapse na kleštičkách, „v lidském popelu není rozdíl. Jestli je to popel německého Sturmbannführera nebo čtvrtěčného židovského chlapce, to je jedno. Chudák chlapec,“ řekl si, „jak by byl jinak v životě trpěl, čeho jsem to dobré dítě ušetřil. Už teď by ho nevzali do německých škol a do Hájot, natož až přijde nový, šťastný řád. Škoda jen, že jsem ho ještě nemohl vyfotografovat ...“

(...) Za čtyři dni potom došel pan Kopfrkingl na německou kriminálku a ohlásil, že pohřešuje šestnáctiletého syna.

3. úkol: Na základě výchozího textu vyber správnou odpověď:

- a) Pan Kopfrkingl pohřbil svého syna společně s německým boxerem. ANO/NE
- b) Pan Kopfrkingl svého syna ubil tyčí. ANO/NE
- c) Pan Kopfrkingl se šel udat na policii. ANO/NE
- d) Pan Kopfrkingl svého syna vyfotografoval, než ho uložil do rakve. ANO/NE
- e) Děj příběhu je zasazen do období protektorátu. ANO/NE

Zakroužkuj číslo, jak moc jsi si jistý správností svých odpovědí u otázky č. 3: 0 = jsem si absolutně nejistý, 10 = jsem si absolutně jistý.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4. úkol: Na základě výchozího textu odpověz na otázky. Dotvoř další otázky, na které se dá odpověď najít v textu. Zkontroluj si splnění úkolu se spolužáky ve skupině. Vytvořili jste některé otázky k textu shodné?

- a) Jak se jmenoval syn pana Kopfrkingla?
- b) Za jak dlouho po Miliho smrti šel Kopfrkingl na kriminálku?
- c) Kdo byl v rakvi, do které Kopfrkingl uložil svého syna?

Zakroužkuj číslo, jak moc jsi si jistý správností svých odpovědí u otázky č. 4: 0 = jsem si absolutně nejistý, 10 = jsem si absolutně jistý.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

- 5. úkol: Zkus příběh převyprávět/přepsat vlastními slovy. Poté si svoji verzi porovnej s původní verzí a všimni si, v čem se tvoje verze shodovala s původní a v čem se od ní lišila. Zamysli se a napiš důvody, proč sis některé popsané prvky textu pamatoval a jiné ne. Na základě své úvahy vytvoř doporučení pro jiné žáky, jak si dobře zapamatovat text.**

Zakroužkuj číslo, jak moc náročné pro tebe bylo splnit úkol č. 5: 0 – absolutně snadné, 10 – absolutně náročné.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Úprava aktivity provedená na základě poznatků získaných prostřednictvím akčního výzkumu/na základě zpětných vazeb od žáků v kombinaci s vyhodnocením žákovských odpovědí prostřednictvím předem stanovených kritérii.

Tuto aktivitu absolvovalo 19 studentů. Pracovní list byl využit v hodině, která následovala po zhlédnutí filmového zpracování novely Spalovač mrtvol. Studenty film nadchl, stejně tak literární předloha, ze které byl použit úryvek do pracovního listu.

Úkol č. 1 správně vyřešilo 63 % studentů, 32 % žáků správně uvedlo název filmu, ale již nebyli schopni uvést postavy na obrázku, 5 % - 1 student nedokázal odpovědět ani na jednu z otázek, a to z důvodu absence na předcházející vyučovací hodině. V souvislosti s náročností této aktivity bylo na škále 0-10 (0 = jsem si absolutně nejistý, 10 = jsem si absolutně jistý) označeno 10krát číslo 10, 2krát číslo 8, 4krát číslo 7, 2krát číslo 5, 1krát číslo 0.

Úkol č. 2 spočíval v přečtení úryvku, na tento úkol opět přímo navazoval úkol č. 3 a 4.

Úkol č. 3 byl založen na výběru odpovědi ANO-NE na otázky vycházející z předchozího výňatku. Zcela správně na všech pět otázek odpovědělo 74% studentů, zbývajících 26% žáků odpovědělo s jednou chybou. Z hlediska náročnosti úkolu bylo uvedeno 4krát číslo 10, 4krát číslo 9, 5krát číslo 8, 4krát číslo 7, 1krát číslo 6 a 1krát číslo 5.

V úkolu č. 4 se jednalo o zodpovězení dalších otázek vztahujících se k předchozímu textu. Tentokrát nestačilo pouze vybrat variantu ANO-NE. Správné odpovědi uvedlo 79% studentů, 16% studentů odpovědělo pouze na dvě otázky ze tří, 5% - 1 student neodpověděl ani na jednu z otázek, protože to nestihl. Současně nestihl vymyslet žádnou další otázku, na kterou by se dala v textu najít odpověď. Alespoň jednu další otázku dokázalo vymyslet 69 % studentů, 16 % studentů 2 otázky, 10 % 3 otázky.

Úkol č. 5 je založen na individuální interpretaci příběhu. Následně měli studenti porovnat svoji verzi s tou původní a zjistit, zda se obě verze v něčem lišily, zda studenti něco opomněli nebo si zapamatovali jinak. Tento úkol doporučuji vyhodnotit ve společné diskuzi. Následné doporučení pro jiné žáky, jak si zapamátovat text, je vhodně například napsat na tabuli s tím, že se u tabule studenti střídají. Tento úkol byl v tomto pracovním listu pro studenty nejobtížnější. Vyplývalo to z následného hodnocení náročnosti na škále 0-10 (0 = absolutně snadné, 10 = absolutně náročné). Číslo 5 zakroužkovalo 8 studentů, číslo 6 označili 3 studenti, 5krát bylo uvedeno číslo 7, 2krát číslo 8, 1krát dokonce číslo 10. Přesto bych doporučovala tuto aktivitu v pracovním listu ponechat. Společná diskuze byla přínosná, studenti se vzájemně doplňovali, spolupracovali.

Pracovní list nebyl žádným způsobem upraven.

12. Závěr

Vzhledem k tomu, že ve výuce ráda využívám různorodé aktivity, pracovní listy, audio a videoukázky a naopak omezují požadavek memorování, práce na vytváření portfolio mě bavila. Snažila jsem se do pracovních listů zahrnovat různé aktivity, vymýšlet úkoly tak, aby studenty bavily, navazovaly na sebe. Využívala jsem jak samostatnou, tak skupinovou práci nebo práci ve dvojicích. Zaměřila jsem se především na úkoly rozvíjející čtenářskou gramotnost, schopnost reprodukce textu a argumentační schopnosti. Při řešení jednotlivých úkolů došlo současně dle mého názoru také k rozvoji metakognitivních schopností žáků.

Výsledkem je portfolio obsahující deset pracovních listů s tematikou holocaustu. Pracovní listy obsahují práci s odborným i uměleckým textem, práci s fotografiemi, obrázky, mapami, tabulkami.

Studenti práci s pracovními listy hodnotili kladně. Bylo znát, že s každým dalším pracovním listem je jejich práce rychlejší, jistější a sebevědomější. Problém měli především s delšími texty, při jejichž čtení ztráceli pozornost. Nejoblíbenějšími aktivitami je u studentů metoda funkční asociace, vyhledávání informací na internetu, skupinová práce.

Projekt je zcela jistě přínosem. Jednak pro žáky, kteří se velmi aktivně a nadšeně podíleli na řešení jednotlivých úkolů, ale také pro mě. Přínosné pro mě bylo už samotné tvoření portfolio, ale především zpětná vazba od studentů a připomínky mého kolegy – Interního implementátora a Odborného metodika oblasti. Toto hodnocení náročnosti jednotlivých úkolů vyústilo v následné zásahy v pracovních listech a úpravy jednotlivých aktivit. Takováto spolupráce studentů s učitelem při tvorbě pracovních listů je velmi inspirativní a dělá z projektu originální záležitost.

Portfolio budu určitě v budoucnu dále využívat ve výuce, současně ho velmi ráda poskytnu také kolegům. Do jednotlivých aktivit lze samozřejmě neustále zasahovat a libovolně je upravovat dle potřeb a úrovně studentů.

Portfolio vzniklo za podpory projektu OP VVV „Rozvoj esenciálních myšlenkových dovedností v demokratické společnosti“ (CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016436).

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2023.